

11

FEBRUAR 1968

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

VSEBINA

Razmišljanja: Lovska organizacija – močan družbeni činitelj – R. P.	322
Za ali proti odcepitvi – Prof. Stan- ko Lapuh	325
Naseljevanje muflonov v Sloveniji – Inž. Anton Simonič	325
Februar – Slavko Kovač	330
Garje pri divjadi – Dr. Janez Brglez	330
Merila za ocenjevanje gamsjih rogljev – Venceslav Straus	332
»Ta mi je požrl krompir« – Vili Mlakar	335
Zimska mesečna noč – Lenart Zupan	336
»Divji merjasci« na Mali poljani – Olga Mali	337
Ob njegovem (Toneta Svetine) no- vem uspehu – Francè Cvenkel	338
Po lovskem svetu	341
Divjad v vrtovih in pristavah – Ciril Pogačar	341
Iz lovskega oprtnika	343
»Srnjak na pogonu« – Bogdan Sežun	343
Friderik Gagern – Prof. dr. Jože Rant	345
Iz lovske organizacije	346
Jubilanti	347
Umrli	347
Lovska kinologija	348
Kinološke prireditve v l. 1968/ 1969	348
Saljive	352

»LOVCA« izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva 9. Izdajateljski svet sestavljajo: Rastko Bradačja, predsednik, Francè Cvenkel, odgovorni urednik, Rado Cenčič, Janez Cop, Vladimir Pleničar, dipl. ing. Mirko Šušteršič, dr. Stane Valentinčič. Vse gradivo za objavo pošljajte Uredništvu Lovca, Ljubljana, Zupančičeva 9, poštni predal 505, telefon 21-245. – Rokopisov in fotografij ne vračamo. – Letni prispevek področnih lovskih zvez Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina za »Lovca«, je po členu 23,30 N din. Za člane družin, ki niso vključene v področne zveze in za člane družin, katerih področna zveza ni član LZS, je letna naročnina 30 N din; za inozemstvo 40 N din; posamezna številka 2,50 N din. – Mali oglasi in objave: do 15 besed 3 N din, od 15 do 25 besed 4 N din, od 25 do 35 besed 5 N din. Hkrati z naročilom jih je treba tudi plačati. Žiro račun Lovske zveze Slovenije: 501-8-47/1. – Tiskata in klišeje izdelala Tiskarna »Jože Moškrč« v Ljubljani.

OBVESTILO

V letu 1967-68 je nastal na svetovnem tržišču s kožuho vino popoln zastoj in so cene izredno nizke. Že lansko leto smo imeli pri kožuho vino izgubo, ker je cena sredi odkupa, meseca marca, padla, a smo kljub temu obdržali iste cene do konca odkupne dobe. Da bi se lovci orientirali, naj navedemo cene, ki so bile decembra 1967 na bazi I. kvalitete: lisica 10 N din, kuna 80 N din, divji zajec 3 N din, pižmovka 4 N din itd. Ker imamo v Sloveniji malo kožuho vino I. kvalitete, se mora cena še znižati najmanj za 25%. Pri taki odkupni ceni je vsak terenski odkup kožuho vino že vnaprej obsojen na neuspeh in milijonsko izgubo. Tendenco odkupne cene je padanje, torej je vprašanje, kakšne bodo cene meseca marca, ko smo kožuho vino običajno odkupovali.

Prosimo, da lovci z razumevanjem sprejmejo naš sklep, da v letu 1968 ne bomo odkupovali kožuho vino.

LOVSKA ZADRUGA ZA SLOVENIJO »LOVEC«

MALI OGLASI

Društvo ljubiteljev ptičarjev in Klub za vzrejo športnih in službenih psov vabita interesente na tretji debatni večer, v ponedeljek, 5. febr. 1968, ob 18. uri, ki bo v kmečki sobi restavracije Slavija v Ljubljani, Gosposvetska cesta. Tema: vzreja, vzgoja in šolanje pasemskih psov. – DLP

Novi priročnik za lovske izpite izide v letu 1968. Naročite ga preko svoje lovske družine, najkasneje do 15. aprila 1968. Cena bo okoli 15 N din. – Izdajateljski svet LZS.

Prodajam lovskega gladkodlakega terierja – mladiča in staro psico. Alojz Turšič, Ljubljana, Titova 23/a.

Prodajam odlično ohranjeno lovsko puško »Monte carlo« 16 × 16. Štefan Lanjšček, Rogaševci 15.

Prodajam poceni lovskega terierja, starega poldrugo leto, z rodovnikom in prav dobro oceno – zaradi tesnega prostora. Konrad Kozole, Kostanjevica ob Krki.

Prodajam lepo kdl. istrijanko, staro 7 mesecev, ali zamenjam za resasto istrijanko ali brak-jazbečarko enake ozir. do leta starosti. Jakob Peternel, Hotavlje 30, p. Poljane nad Škofjo Loko.

Prodajam risanico 7 × 64 s strelnim daljnogledom – plava optika in šibrenico – »Beretta« 12 × 12. Obe odlično ohranjeni. Hugo Rudnik, Dutovlje 2 na Krasu.

Prodajam novo trocevko kal. 12 × 12–7 × 65 R, boraveljske izdelave, s strelnim daljnogledom. Ignac Omahen, Ljubljana, Gorazdova 3.

Prodajam dva brak-jazbečarja z rodovnikom, prvi star 2 leti, drugi 9 mesecev. »Pšarna Ortniška«, Alojz Levstik, Ortnek na Dolenskem.

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

L. LETNIK

ŠT. 11

FEBRUAR - SVEČAN 1968

Foto I. Napotnik

Razmišljanja

Lovska organizacija – močan družbeni činitelj

To so besede predsednika izvršnega sveta SRS tovariša Staneta Kavčiča. Nadaljevanje pa mi-
lim, da je naše — nas lovcev Slovenije. Kakšna
lovska organizacija je močan družbeni činitelj?
Katere elemente mora imeti, da bi to bila? Ali
nam jo mora postaviti oblast, ali smo že vendar
sami dovolj zreli, da si kot samoupravljalci po-
postavimo organizacijo, ki bo naša, taka, kot jo
danes potrebujemo slovenski lovci. To so misli,
ki se danes porajajo v mnogih naprednih lov-
skih glavah. Zakon o lovstvu je organizacijsko
preciziral lovsko družino — kolektiv, za orga-
nizacijsko nadgradnjo pa nam je pustil popol-
no svobodo. Pravijo, da nismo še zreli za tako
svobodo, da jo razumemo kot anarhijo in da
bodo morali zakon popraviti. Naša socialistična
družba daje po zakonu lovišče lovskemu kolek-
tivu v upravljanje. Pravijo, da smo to samo-
upravno pravico razumeli ne kot samoupravljalci
družbenega imetja, temveč kot da nam je družba
dala lovišče kot ohišnico, s katero lahko delamo,
kar hočemo. Očitajo nam, da razumevanje
družbe, ki nam daje lovišča brez najemnine oz.
obdavčitve — zgolj z zakonsko zahtevo, da se
dohodki iz lovišča morajo vračati v lovišče —
pojmujejo ozko lokalno, samo za določeno lov-
išče. Trdijo, da se ponekod forsira lovski turizem,
da bi nas lov nič ne veljal, da bi si napravili
klubske prostore, kolektivne vikende, ne pa
lovske kočice za lovne potrebe. Ponekod pa da
smo proti vsakemu lovskemu turizmu, da smo
sami sebi dovolj, se zapiramo vase, smo za ome-
jeno število članstva, z visoko pristopnino bra-
nimo vstop novim članom, s težkimi pogoji
odbijamo vstop mladim v naše vrste. Pravijo, da
vidimo samo lov, ne briga pa nas gozdarstvo,
kmetijstvo, gojitvena lovišča itd. Vse to pravijo
in še in še... Vse menda ne bo res. Jaz ne ver-
jamem. Pravijo pa tudi, da brez ognja ni dima.
Če pa je nekje nekaj tega res, je to napačno.
Ali bomo svoje napake branili? Ne, ne bomo.
Popravili jih bomo. Res pa je, da imamo nekaj
družin, ki niso članice lovske zveze. Iz njih pri-
haja reklama, da je to ceneje, da ne potrebu-
jejo nobene pomoči od nikogar, ker so sami
dovolj zreli. Seveda so tako zreli, da tudi svoje
pomoči ne dajejo drugim, po reku »vsak naj si
sam pomaga«. Res je tudi, da imamo primere,
ko je družina izvršila plan odstrela srnjakov
že pred prskom, da nekje o klasifikaciji odstrela
srnjakov, razen na papirnatem planu, ni govora,

da je bil odstreljen jelen v lovopustu celo v
navzočnosti občinskega funkcionarja. V stoletju
skoraj edinstven primer na Slovenskem, da je
medved usmrtil človeka, je dovolj, da se lovci
trkajo na prsi — »če ga le srečam«. In to niso
samo grožnje, tudi dejanja. Hrabri lovec je sre-
čal enoletnega medvedka na področju, ki ni
rajonizirano in ker je imel samo šibrenico, je
tekel domov po risanico in »zverino« junaško
pokončal. Slava mu! Res je tudi, da prevelik
odstotek velike, zlasti pa male divjadi ne pobe-
remo zaradi pomanjkanja šolanih psov, s tolažbo,
saj nisem zadel. Tudi za stalnega čuvaja se zelo
težko odločimo. Tudi z vprašanjem krmljenja
ne moremo biti zadovoljni. Gotovo so primeri,
da član družine, ki je gostilničar, forsira lovski
turizem in tudi posamezni lovci zaradi sprem-
ljanja gostov. Vendar so tu še stotine nesebičnih.
Še in še bi lahko naštevati, vendar so to le
ekscesi, ki ne držijo za vse, torej niso pravilo.
Ne moremo trditi, da v lovstvu ni nič nareje-
nega. Je, pa še veliko. Proti nekaterim lovskim
organizacijam v naši državi, pa tudi zunaj, smo
na zavidljivi višini. Mi pa vemo, kdaj so začele
one in pod kakšnimi pogoji. Ali bomo zadovoljno
čakali, da nas prehite? Samo mi vemo, kaj smo
že naredili, kaj je dobro, kaj vse bi lahko še
naredili in kakšne pogoje imamo. Beremo zakon
o lovstvu, strinjamo se ali pa ne z njegovimi
odredbami, imamo za pravilno in pravično, kar
nam je všeč in za nepravilno in krivično, kar
nam ni. V našo zavest pa še ni prodrlo in nam
še ni postalo jasno, kar je osnovno, kar je novo,
da se lovstvo organizira od spodaj navzgor, da
ni več z zakonom postavljena oblast od zgoraj.
Z drugimi besedami, rešitev vseh vprašanj leži
v lovskih družinah, v nas lovcih. Zaradi nera-
zumevanja prihajajo tudi nepravilni izrazi —
»ta lovska družina je vključena v lovsko zvezo,
ta pa ni«. Nobena ne more biti nikamor vklju-
čena. Lovske družine — če je princip pristo-
voljnosti — se zaradi svoje zavesti, da jim je
organizacija potrebna, združujejo v rajonsko ali
področno zvezo, te v republiško, republiške pa v
jugoslovansko. Ta zavest izhaja iz naše odgo-
vornosti družbi za lovstvo nasploh in ne samo
za lovsko družino. Ta zavest izhaja iz razume-
vanja, da obstoje problemi, ki se dajo rešiti v
lovski družini, so pa tudi problemi, ki so širši,
ki so rešljivi šele na nivoju rajona, področja,
republike, zvezne republike, ali so celo med-
državni. Ta zavest izhaja iz spoznanja, da je
nekaj specifično, nekaj pa nujno potrebno za
vse, da se je treba dogovoriti, organizirano
urediti. Tu se poraja potreba po organizaciji,
ki je podaljšek dela lovske družine, ki zanjo
rešuje probleme, ki izhajajo iz potreb družine
ali odgovornosti do lovstva in družbe. Samo
tako odpadejo problemi onih spodaj in onih
zgoraj, pravzaprav odpadejo onih zgoraj, saj so
potem tudi oni naši. Ne vem le, če smo res

Foto P. Adamič

analizirali naloge, ki jih je lovska družina zapala v reševanje področni, republiški ali jugoslovanski zvezi? Taka organizacija bi morala biti močan družbeni činitelj. Ali smo to? Dovolite, da dvomim. Pri sprejemanju lovskega zakona smo se z zakonodajalcem — družbo — ostro spoprijeli za vsako izgubljeno pravico, prostovoljno pa nismo hoteli prevzeti nobene odgovornosti in obveze. Zato nam je zakon izpadel ne kot sporazum in dogovor o pravicah in dolžnostih, ampak kot vsiljen. Vsi vemo, da brez znanstveno raziskovalnega dela ni napredka pri gojitvi divjadi. Vsi smo za. Vsi smo tudi pripravljeni prispevati zanj. Koliko? Tu se pa že razhajamo. Parola je, čim manj! Zakaj? Po mojem, ker so se naloge postavljale od zgoraj, ker nismo analizirali potreb lovske družine in od tu dobivali praktičnih nalog, da bi vsak lovec čutil koristnost tega dela. Ob večjih, dolgotrajnejših nalogah pa ga nismo dovolj obveščali. Pa vendar, odsek za lovstvo pri IGLG veliko dela in tudi uspehe ima. Mogoče pa organizacijsko ta zadeva ni dobro rešena? Mogoče mu ni mesto pri IGLG? Mogoče. Resno pretehtali še nismo. Propaganda? Vsi vemo, da mora biti — zunanja, mogoče še bolj notranja. Pa vendar nismo imeli niti dinarja za največjo lovsko prireditev vseh časov — mednarodno lovsko razstavo v Novem Sadu. Republika je morala dati denar, da smo se tam sploh

pokazali. Vsem je bila novoletna številka »Lovca« vseč, vsi bi radi, da bi imeli lepo revijo. Da ne govorimo o denarju zanjo, še pisati nečemo vanjo in izdajateljski svet lovi prispevke za vsako številko.

Varstvo divjadi? Ponos naših slovenskih gozdogov in slovenskih lovcev — medved je napravil v občini Pirška Bistrica za okrog dva milijona starih dinarjev škode. Je lovstvo to uredilo na edino pravilen način, da bi plačalo škodo? Če je preveč medvedov, da bi organiziralo odstrel, ki je lovsko pravičen in v lovni dobi ter na lovski način, morda celo tako, da bi krilo škodo iz izkupička za medveda? Ni, ker za to nimamo denarja! Občinska skupščina je sklenila: medvede postreliti! Štiri so pobili kot potepuške pse, brez ozira na čas, spol, starost. Smo li močna organizacija? Ali smo sposobni rešiti divjad katere koli vrste, če bi prišlo do izpadov divjadi zaradi katerega koli vzroka in bi nastala škoda, ki presega finančno zmogljivost lovske družine ali določenega področja? Ali smo sposobni resno intervenirati, če bi nas zadela nesreča — obolenja divjadi večjega obsega, poplave ali druge meteorološke nesreče? Ali smo bili sposobni rešiti vprašanje odškodnine ženi ob osamljenem primeru, ko je njen mož izgubil življenje zaradi medveda? Niso dvignili rok samo razni forumi,

ampak si je tudi lovstvo pri tem opralo roke. Politično smo pri tem mnogo izgubili.

Ali naša lovska družina lahko dobi kredit za nabavo žive divjadi, naseljevanje divjadi, osvežitve in realizacijo perspektivnega načrta? Ali smo za zavarovanje škode od divjadi zavarovalnici preveč riskanten partner? Bolj riskanten od toče? Zoper točo je zavarovanje, za škodo od divjadi ga ni. Nočejo! Na prvi pogled izgleda, da je vse to vprašanje denarja, prispevkov. Pa ni. Denarja je v lovstvu dovolj.

Mislim tudi, da je odstotek prispevkov dovolj visok in ga ne bi bilo treba povečevati. Tudi članarine ne, razen kolikor se normalno zvišujejo stroški za tisk, papir, normalno zviševanje plač itd. Denar je! Vrednost uplenjene divjadi v letu 1965—66 je samo v loviščih LD Slovenije okrog 500 milij. S din. Evidentirani izkupček pa je 397 milij. S din. Kje je torej 100 milijonov S dinarjev? Kam so šli? Denarja za razne naloge in potrebe pa ni! Kje tiči zajec? Jasno, da nikjer drugod kot v gospodarjenju. Ali dobro gospodarimo? Ne vem. Nekje menda dobro, nekje pa ne. Kot v vseh gospodarskih organizacijah. Spet mislim, da moramo začeti z osnovno organizacijo — lovsko družino. Bajе ima vsaka še tako slaba gospodarska organizacija skrite rezerve. Jih imajo tudi naše? Ne vem. Vem pa, da bi mnogo družin zelo težko dobilo pozitivno oceno ob finančnem obračunu, če bi jim resna finančna kontrola črtala izdatke, ki ne gredo nazaj v lovstvo. In to po zakonu! Po pravicah samoupravljalcev je možno svobodno razpolagati samo z viškom, ustvarjenim z delom. To se pravi, šele z vrednostjo preko bonitiranega staleža. Do bonifikacije je še vedno zasluga narave. Mnogo se trkamo po prsih s tako imenovanim prostovoljnim, — neplačanim delom. Nekje temu vsa čast! Nekje pa je le krinka, da se prikrije veselica, ali dobi divjad zastoj, ali po zelo nizki ceni. Kaj bi računica pokazala, ne vem. Mogoče, da je skrita rezerva skočila v lonec. Kdor je tako zaposlen, da ne more v lovišče, razen na lov, ima navadno tudi večje dohodke, in se ne bo upiral denarno nadoknaditi planirano prostovoljno delo. Mogoče bo kdo rekel, da od lova itak nima nobene koristi? Ko bi bil vsaj tako pošten. Povedal bi mu, da mu ni mesta med nami. Gre tudi za neplačano fizično delo, ki ga bajе uvrščamo v rubriko »šport in rekreacija«, kadar delajo člani, ki so delavci ali kmetje. Če pa je treba narediti kaj s pisalom — plan, obračun, elaborat — je pa za to takoj treba nagrado. Ali pa se predloži celo račun — in to brez sramu! Saj je to kvalificirano delo! Veliko je tudi izjem, vsa čast jim. Ne bi vlekel. Če bi res v vsaki družini dobro vse pregledali, bi, mislim, našli še

veliko skritih pa tudi vidnih rezerv. Trdim pa eno: družina, ki ni vse razčistila, ki nima vse jasno in čisto, ne more enakopravno sodelovati v višji obliki organizacije, ne more vedeti, katere naloge mora zanjo opraviti ta oblika organizacije, ne more biti konstruktiven kritik in njeni predstavniki zapadejo nujno v navadno kritizerstvo. Predstavniki! Ali se vam ne zdi, da za lovske funkcionarje vse preradi izbiramo ljudi, ki znajo dobro govoriti oziroma kritizirati, manj pa res dobre, napredne in požrtvovalne delavce, ki pa mogoče ne znajo tako lepo pripovedovati, pač pa delati. Taki predstavniki bi znali tudi pravilno usmerjati delo republiške in področnih zvez. Šele ko bi vse naše notranje zadeve uredili, bi lahko pogledali okrog drugih. Gospodarski organizaciji ni možno biti brez skladov. Morali bi jih imeti tudi mi. Morali pa bi vedeti, zakaj in kje naj bi bil ta ali oni sklad, na katerem nivoju ter kdo razpolaga z njim. Saj smo jih že imeli, pa se nam je škoda zdela denarja, ki »revež kar tako leži«. Imeli smo tudi zadrugo. Ustanovitelji smo bili mi, pa je nimamo več. Razen po imenu. Izmuznila se nam je, mi pa zopet začnemo z lastno nabavo municije itd. Kožuhovine ne odkupuje več. Mogoče to ni več tako donosno in tudi veliko dela je s tem. Gostinstvo mastno služi ob lovskem turizmu. Noče pa niti slišati za kakšno pomoč lovstvu. Tudi tu je mogoče skrita rezerva? Naših odnosov do občin, do oblasti, tudi še nismo spravili na enotni kriterij, pa ga bomo morali, in to na vseh stopnjah. Razgovor na izvršnem svetu SRS daje zelo dobre perspektive. Tudi naše mesto v SZDL Slovenije ni razčiščeno. Prav tako ne v narodni obrambi.

Problemov in vprašanj je še mnogo. In odgovori, rešitve? Od nikoder jih ne bo, nihče jih ne bo genialno stresel iz rokava. Rešitve pa so! Vsi ljudje vse vedo. Vsak ve eno rešitev. Eden manjšo, eden večjo, eden slabšo, eden boljšo. Zakaj je ne bi povedal javno? Zakaj imamo naškega »Lovca«? Kdor misli, da ve za rešitev določenega problema, naj to objavi. Mogoče je nekje to ali ono že pravilno rešeno, kar je drugod še problem. Ali pa predlagajmo rešitev forumu, za katerega mislimo, da ga mora rešiti. Vsekakor pa napišimo! Problem za problemom. Vsi lahko rešimo vse. Prepričan sem, da smo sposobni.

To so misli in namen tega razmišljanja ni polemika. Z nikomer ne mislim polemizirati. Namen tega je poziv na delo, na angažiranje slehernega, vsak je za nekaj sposoben. Če se bomo vsi angažirali, sem prepričan, da bo naša lovska organizacija postala — močan družbeni činitelj.

R. P.

Za ali proti odcepitvi

Prof. Stanko Lapuh

Ker so po novem zakonu o lovstvu postale lovske družine samostojni upravljalci lovišč, je hkrati s tem prenehalo obvezno članstvo v področni lovski zvezi in tudi v LZS.

Tako je sedaj lovskim družinam na prosto voljo dano, ali so še nadalje včlanjene v področnih lovskih zvezah in s tem tudi v LZS — ali pa tudi ne. — Ogromna večina lovskih družin je videla v še nadaljnji povezavi s področnimi lovskim zvezami svojo materialno in moralno korist.

Poglejmo številčno razmerje med »ločenimi brati« in večino zvestih lovskim zvezam in LZS. Od 408 lovskih družin v Sloveniji se jih je ločilo 7, t. j. 1,7 % — ali v članih: 284 proti 12 893 ali 1 : 45! V tem republiškem merilu seveda ni upoštevana področna zveza Pomurje, v kateri so včlanjene vse družine njenega območja in se zaenkrat še ni pridružila 16 lovskim zvezam, ki so članice Lovske zveze Slovenije; Če pa vzamemo razmerje za območje Lovske zveze Kranj, tedaj je 3 (loč.) proti 25 ali 10 % : 90 %, oz. povprečno po članih 160 proti 1100 ali 12 % : 88 %.

Mislím, da pametnih ljudi ob prikazanih številkah ni treba kaj dosti prepričevati o koristnosti, tako finančni kakor moralni, oziroma na kateri strani se bodo v bodoče bolje počutili. Vodilnim »osebnostim« v sicer prav maloštevilnih lovskih družinah se je ob izidu novega zakona o lovstvu malce zvrtilo in so svoje člane z blestečimi obljubami in načrti preslepili, da so glasovali za odcepitev. Niso pa preudarili, koliko dela je dotlej za lovske družine opravila lovska zveza in to za relativno majhen denarni prispevek, kajti čim več ljudi oziroma družin je včlanjenih v neki skupnosti, tem lažje prenašajo finančna bremena in obratno.

Izven torišča lovske družine, ki je neposredno gospodarjenje z loviščem, pa je še več drugih zadev, ki jih rešuje lovska zveza v prid lov. družinam, kakor: strokovno delo, izdelava analiz, zbiranje statističnih podatkov, mednarodno sodelovanje v lovstvu, kinologija in ne nazadnje vzgoja kadrov, lovski izpiti ipd.

Med osnovne dolžnosti vsake lov. družine spada skrb za dobro vzgojen in v lovskih vedah podkovan naraščaj. S tem se lovska družina obnavlja, se pravi: obnavlja se organizacija, ki ji je zaupan v upravljanje lep kos družbene imovine. Nedvomno je lovstvo panoga, ki zahteva od vsa-

kega, ki se ji je posvetil, precej znanja iz lovskih veščin. Čas pa nas tišči vedno le naprej — ne nazaj! — Od zanamcev se bo zahtevalo vedno več lovske strokovne izobrazbe. Ni treba posebej poudariti, da neka močnejša lovska organizacija — konkretno zveza — mnogo lažje organizira razne tečaje, seminarje za lovske čuvaje ipd. in z relativno nižjimi stroški kakor npr. zveza dveh ali treh lov. družin. Lovska zveza Slovenije s področnimi vred ima že leta nazaj tudi dobro urejen administrativni aparat!

Naša reforma se bori v gospodarstvu proti razdrobljenosti, kar naj bi veljalo tudi za lovske družine, ki dobivajo čedalje močnejši ekonomski značaj. Torej je integracija važna tudi v lovstvu; zato odcepljene lovske družine delajo v reformi nasprotnem duhu.

In navsezadnje: ni še dolgo tega, ko je pretilo, da bodo z novim zveznim lovskim zakonom lovskim družinam lovišča lahko odvzeta in dana na voljo gospodarskim organizacijam. Upam, da se naši lovci še dobro spominjajo, koliko naporov je prav naša lovska zveza vložila, da se to ni zgodilo.

Tudi drugod v zamejstvu obstajajo v okviru okrajev lovska združenja, katerih člani niso le zakupniki občinskih lovišč, marveč tudi lastniki tako imenovanih samolastnih lovišč.

Tako sem napisal manjšini v premislek, večini v potrdilo.

Naseljevanje muflonov v Sloveniji

(Ovis ammon musimon)

Inž. Anton Simonič

Z referatom o muflonih v Sloveniji je gozd. inž. Anton Simonič, Biro za gozdarsko načrtovanje v Ljubljani, nastopil na VIII. mednarodnem kongresu lovskih biologov v Helsinkih, od 22. do 27. VIII. 1967, o katerem je v Lovcu že poročal dr. S. Valentinčič. V referatu so pregledno zbrani podatki o nastanku in razvoju kolonij muflonov, obenem pa avtor na podlagi razvoja kolonij zaključuje, kakšno okolje muflonu pri nas najbolj ustreza. Vse to lahko s pridom uporabijo lovci, ki morda žele v svojem lovišču naseliti muflone. Iz sestavka je tudi razvidno, da si naseljeni mufloni neredko sami poiščejo okolje, ki jim ustreza, včasih precej daleč od kraja naselitve. Vedno znova slišimo, kako so v tem ali onem lovišču opazili muflone in na žalost tudi to, da so nekatere odstrelili. Ker je povsem mogoče, da bi te živali na primernem kraju ustanovile novo kolonijo, priporočamo lovcem vzdržnost. Podoben pojav opazamo že nekaj let tudi pri gamsih, ki se pojavljajo v predelih, kjer jih doslej nismo poznali. Vse te vrste divjadi iščejo nove predele za naselitev in odpoved slučajni trofeji je lahko že po nekaj letih bogato plačana s stalnim staležem nove divjadi v lovišču.

Uredništvo

Foto T. Poljanšek

V Sloveniji do leta 1953 ni bilo muflonov. Prvi naselitvi v tem letu pa so sledile še druge, tako da je do leta 1967 iz naselitev in naravnih migracij nastalo 10 kolonij, ki skupaj štejejo 238 muflonov. Iz priložene karte so razvidne lokacije teh kolonij.

Slovenija je dežela z zelo razgibanim reliefom, kjer se Alpe spuščajo proti obalam Jadranskega morja in v Panonsko nižino, vmes pa tudi segajo v Dinarsko gorstvo. Na razmeroma majhnem območju se tu srečujejo vplivi alpskega, sredozemskega in celinskega podnebja, ki v zvezi z različno nadmorsko višino in ekspozičijo tvorijo številne prehode.

V območju posameznih klimatskih tipov so se razvile značilne klimatogene rastlinske združbe, razvrščene po višinskih pasovih. Med njimi pa so pogosto vrinjene, zaradi specifičnih pogojev rastišča nastale, paraklimaksne rastlinske združbe. Na ta način je na razmeroma majhni površini pester razpored različnih rastlinskih združb. Ker je rastlinska združba rezultanta vseh vplivov okolja, lahko z njeno pomočjo najtočneje opredelimo ekologijo njenega rastišča.

Dosedanja opazovanja v to pestro okolje naseljenih muflonov, ki so imeli možnost proste izbire biotopa, kažejo, da si je ta divjad za stalno bivališče vedno izbrala predele, kjer so razvite določene rastlinske združbe. Ker sodim, da se v tej prosti izbiri biotopa nakazuje določena zakonitost, želim nanjo posebej opozoriti.

V klimatskem tipu, kjer hladna kontinentalna klima z naraščajočo višino prehaja v zmerno subpolarno (tabela I. 1), imamo doslej tri kolonije muflonov (1, 2 in 4 a).

Kolonija 1. Leta 1953 so v alpsko dolino reke Kokre (Robci 900 m) izpustili 1 ♂ in 3 ♀, nabavljene iz Fröhnleitna (Avstrija). Živali so se takoj premaknile po razgibanem svetu alpskih pobočij v 5 km zračne črte oddaljeni predel Korit. Na vsem tem območju pokriva pobočja klimatogena združba alpskega bukovega gozda (Anemone-Fagetum), z znatnim deležem gospodarsko forsirane smreke. V višjih legah preide ta združba v obliko z macesnom (A. F. -laricetosum), ki pa se neredko spušča tudi

v dno doline, kar nakazuje hladna rastišča. V to okolje naseljeni mufloni so slabo uspevali. Značilni so bili odhodi in pogini živali, zlasti ovnov. Že prvi oven je kmalu izginil in so morali naslednje leto dodati drugega, tudi iz Fröhnleitna, leta 1955 pa še 2 ♂ in 2 ♀ z Brionov. Kolonija kljub temu ni zadrževala, stalež je v letih od 1955 do 1964 nihaval med 5—7 glav. Leta 1964 je preostalo le še 5 ovc, zato so jim dodali 2 ♂ z Brionov. Isto leto so se mufloni premaknili še 4 km zračne črte proti jugu v strmo južno pobočje Skelbine (1140 m), ki ga pokriva gozd puhastega hrasta, kraškega jesena in črnega gabra (Quercu-Ostryetum) s prehodi v termofilni bukov gozd (Cephalanthero-Fagetum). Mufloni se tu stalno zadržujejo v višini 600—1000 m, njihov stalež pa je letos 11 glav.

Kolonija 2. Leta 1955 se je v Hudi peči nad Solčavo pojavila ovca, ki je očitno prišla iz 8 km zračne črte oddaljene kolonije muflonov pri Železni Kapli (Avstrija). V letu 1956 je polegla mladiča. Iz teh živali je nastal stalež, ki je v letu 1965 štel že 9 glav. V letu 1966 so dodali koloniji 1 ♂ in 2 ♀ iz Miema (Italija). Stalež šteje letos 13 glav. Predel, ki so si ga mufloni izbrali za bivališče, so strma skalnata pobočja J ekspozičije, v višini 700—900 m, pokrita z gozdom malega jesena in črnega gabra (Quercu-Ostryetum).

Kolonija 4a. Marca 1963 so v J pobočju Kamniškega vrha izpustili 4 ♂ in 8 ♀ z Brionov, ki so se takoj razšli po površini 600 ha v skupinah po 2 do 3 živali. Ob koncu leta se je na krmiščih zbralo 13 muflonov. Februarja 1964 so koloniji dodali še 5 ♂ in 5 ♀ z Brionov, tako da je bil stalež konec leta 28 glav, konec leta 1965 pa 32 glav. Marca 1966 so koloniji zopet dodali 5 ♂ in 9 ♀ z Brionov, istega leta pa odstrelili 7 ♂, tako da je bil konec leta stalež 53 glav. K prirastku kolonije pa moramo prišteti še 11 živali, ki so se od nje ocepile in ustanovile kolonijo 4 b na Šmarni gori. Mufloni kolonije 4 a prehajajo v poletnih mesecih tudi v S pobočje, kjer je razen klimaksne združbe gorskega bukovega gozda (Enneaphyllo-Fagetum) razvita tudi paraklimaksna združba bukovega gozda strmih hladnih pobočij (Arunco-Fagetum) in v dolino Korošice, kjer je razen že omenjene združbe gorskega bukovega gozda zastopana tudi združba smrekovega gozda na kisli podlagi (Bazzanio-Piceetum). Od jeseni do pomladi pa prehajajo v J pobočje Kamniškega vrha, kjer je razen združbe Quercu-Ostryetum razvita še združba Cephalanthero-Fagetum.

V klimatskem tipu, kjer hladna obalna klima submediterana prehaja v zmerno subpolarno klimo višjih leg (tabela I. 2), so iz ene naselitve nastale tri kolonije (3a, 3b, 3c).

Oktober 1961 so v Vrsniku (550 m) — stranskem odcepu proti JZ od grebenov Julijskih Alp potekajoče doline Trente — izpustili 3 ♂ in 7 ♀ z Brionov. Takoj po izpuščanju so se mufloni razšli, v Vrsniku je ostala le 1 ovca.

Kolonija 3b. 1 ♂ in 3 ♀ so prešli reko Sočo in se v letu 1962 ustavili v pobočju Sovinjeka (1637 m), 8 km zračne črte od Vrsnika. V letu 1964, ko se je stalež pridružila še ovca, ki je od 1. 1961 do 1964 sama živela na nasprotnem bregu Soče, je stalež štel že 7 glav. Letos šteje kolonija, ki se brez dodajanja lepo razvija, že 21 glav. Mufloni se stalno zadržujejo v strmem skalnatem Z in JZ pobočju Sovinjeka v višini 600—1000 m, ki ga porašča grmišče Quercu-Ostryetuma.

Kolonija 3 c. Devet dni po izpustitvi v Vrsniku so se 1 ♂ in 2 ♀ pojavili v Bohinju, v dolini na nasprotni strani nad 1800 m visokih grebenov, kjer so si za stalno bivališče izbrali strmo skalnato J pobočje Pršivca (1760 m) v višini 600—800 m, pokrito z grmiščem Quercu-Ostryetuma, ki mestoma prehaja v Cephalanthero-Fagetum. Oktobra 1964 so koloniji,

Kolonije muflonov v Sloveniji

Merilo 1 : 750 000

Legenda: ○ naseljena kolonija, △ po migraciji (selitvi) nastala kolonija, □ obora z mufloni, → smer migracije

ki je medtem narasla na 9 glav, dodali še 3 ♂ in 4 ♀ z Brionov, od katerih pa so pri koloniji ostali le 1 ♂ in 3 ♀, medtem ko so se 2 ♂ in 1 ♀, ki se jim je pridružila še 1 ♀ z mladičem ♂ iz kolonije, odcepili. Razen 1 ♂ se je v zimi 1965 posrečilo te živali odloviti 6 km vzhodno od Pršivca. Kolonija v Bohinju šteje letos 27 glav.

Kolonija 3a. V dolini Vrsniku, odprti le proti S, od vseh drugih strani pa zaprti z nad 1500 m visokimi grebeni in pokriti pretežno z alpskim bukovim gozdom (Anemone-Fagetum) z znatnim deležem smreke, je — kot smo že omenili — ostala samo ena ovca. Ker se ni pridružila nobeni novo nastali koloniji, so ji v februarju 1965 dodali v Bohinju odlovljene 2 ♂ in 2 ♀. Stalež te kolonije je letos 13 glav. Mufloni pa se postopno pomikajo vse bolj proti JZ, tako da se bodo verjetno prej ali slej pridružili koloniji 3b.

V klimatskem tipu, kjer prevladuje humidna kontinentalna klima (tabela I. 3), sta dve koloniji muflonov (4b, 5).

Kolonija 4b. Omenili smo že, da se je od kolonije 4a odcepilo 11 živali, ki so mimo naselij in preko več prometnih cest prišle do 20 km oddaljene Šmarne gore (667 m) pri Ljubljani. Najprej sta se leta 1965 pojavila dva kosa, jeseni 1966 pa 7, spomladi 1967 pa še dva muflona, tako da šteje letos stalež 4 ♂, 7 ♀ in 3 mladiče. Mufloni se zadržujejo v višini 350—650 m in to: pozimi predvsem v J pobočju,

pokritem z združbo *Quercus-Ostryetum* in *Cephalantho-Fagetum*, ki ob vznožju pobočij prehajata v klimatsko združbo predgorskega bukovega gozda (*Hacquetio-Fagetum*), poleti pa tudi v S ekspanzijskih, poraslih z bukovim gozdom strmih hladnih pobočij (*Arunco-Fagetum*).

Kolonija 5. Aprila 1965 so v 1 ha veliko oboro na Šmohorju (784 m) naselili 1 ♂ in 1 ♀ iz Železne Kaple (Avstrija), ki so jim do jeseni istega leta dodali še 3 ♂ in 9 ♀ iz Miema. (Azienda Fauno-Forestale Miemo (Pisa) — 1800 ha velika obora, kjer goje muflone z otoka Gliglio, kamor so jih naselili s Korzike). Konec leta 1965 so torej imeli v obori 4 ♂ in 10 ♀. Dve ovci iz Miema sta polegili mladiče konec septembra 1965. Drugo leto spomladi pa je imelo mladiče zopet vseh 10 ovc, od katerih pa sta bila dva tako slabotna, da sta po nekaj dneh poginila. Aprila 1966 so iz obore spustili le italijanske muflone z mladiči — 21 glav, medtem ko so avstrijske obdržali v obori. Mufloni so se premaknili v 3 km oddaljeno J pobočje Maliča. Po nekaj dneh se je od kolonije odcetil 5 letni ovec, ki je preko več cest, železniške proge in reke Save odšel 20 km daleč, a se je v novembru zopet vrnil. Tudi v jeseni 1966 sta bila v naravi zopet opažena dva novo poležena mladiča, kar torej pomeni, da nekatere ovce polegajo dvakrat letno. Kolonija se je spomladi razdelila po večji površini. Mufloni se zadržujejo v predelih, oddaljenih 1 do 3 km od obore,

Mufloni na Smohorju, LZ Celje Foto T. Poljanšek

v višini 500—900 m, predvsem v strmih J pobočjih Maliča (4), Pernic (6) in Kotečnika (11 živali). Opaženih je bilo v letošnjem letu 7 mladičev, tako da šteje kolonija sedaj 28 muflonov. Na pobočjih, kjer se mufloni zadržujejo, prevladuje združba termofilnega bukovega gozda *Cephalanthero-Fagetum*, ki v največjih strminah prehaja v združbo *Quercu-Ostryetum*. Razen kolonij, ki smo jih obravnavali, so v Sloveniji od leta 1967 mufloni tudi v Podgorju pri Slovenjem Gradcu in sicer 20 glav in od leta 1966 tudi v obori Smuka pri Kočevju s staležem 24 glav.

Zaključek

Dosedanja opažanja migracij muflonov, naseljenih v Sloveniji, kažejo, da si mufloni za stalni biotop vedno izbirajo predele, kjer sta razen klimaksnih gozdnih združb razviti tudi paraklimaksni združbi *Quercu-Ostryetum* in termofilni bukov gozd *Cephalanthero-Fagetum*. V obeh združbah se živali zadržujejo vsaj od pozne jeseni preko zime do zgodnje pomladi, če že ne vse leto.

Združba *Quercu-Ostryetum* — ali *Ostryeto-Fraxinetum* — gozd črnega gabra (*Ostrya carpinifolia*), kraškega jesena (*Fraxinus ornus*) in puha-stega hrasta (*Quercus pubescens*) je bodisi kot gozd, še večkrat pa kot grmišče razvita v prisojnih, zelo strmih skalnatih apnenih in dolomitnih pobočjih. V malo manj ekstremnih rastiščnih pogojih se naštetim drevesnim vrstam pridruži nekaj večji delež bukve in združba preide v termofilni bukov gozd *Cephalanthero-Fagetum*. Obe združbi sta kot paraklimaksa nastali po vsej Sloveniji, neglede na značilnosti makroklimе in nadmorsko višino, povsod tam, kjer se zaradi zelo velikega nagiba (25—45°) v prisojnih toplih pobočjih ne morejo razviti tla preko stopnje plitve rendzine. Kljub visokemu poprečju letnih padavin, značilnem za vse klimatske tipe v Sloveniji, kar je razvidno iz tabele I., označujeta obe združbi izrazito suho in toplo mezoklimo

rastišča, kjer sta nastali. Padavine namreč, neglede na količino, takoj odtečejo po strmini ali se izgube v špranjasti apneni podlagi, plitva tla pa zaradi prisojne lege kmalu izsuši sonce. Tudi snežna odeja na teh rastiščih ni dolgotrajna. Če je že v kratkem ne načne sonce pa vsaj zdrsne po strmem pobočju, da se kmalu pokažejo koptine. Obe združbi nastopata po vsej Sloveniji, vendar z manjšimi modifikacijami v rastlinski sestavi. Čim bolj v območju vpliva submediteranske klime in v čim nižji nadmorski višini ležita, tem bolj so v njuni rastlinski kombinaciji zastopane tudi submediteranske rastlinske vrste. Muflonu ta gozdni tip ugaja, verjetno zaradi sušnosti in zato, ker so v njegovi sredozemski domovini podobne rastlinske združbe v takajšnjih klimatskih pogojih razvite kot klimaksne združbe. Kljub dosedanjim opazovanjem, ki podpirajo našo domnevo, da v naših pogojih omenjeni rastlinski združbi muflonu najbolj ustrezata, saj si ju je doslej sam izbiral za bivališče, pa se zavedamo, da je opazovanje, na katerih temelje naši zaključki, razmeroma malo in da so omejena na kratko razdobje. Upam pa, da bodo nadaljnje naselitve in razvoj kolonij to domnevo potrdile.

Omenil bi še, da — kakor kažejo dosedanje izkušnje — moramo pri naseljevanju muflonov računati tudi z večjimi premiki naseljenih živali, pri čemer jih, v nasprotju s trditvami v literaturi, ne ovirajo ne naselja ne prometne žile niti večje reke.

Mufloni v Sloveniji polegajo mladiče od začetka marca do srede aprila. Praviloma imajo mladiča enkrat letno. Doslej sta bila 2 mladiča pri eni ovci opažena le v koloniji 3c. Zanimivo pa je, da sta 2 ovci iz Miema v koloniji Šmohor polegli po 1 mladiča spomladi in jeseni — torej dvakrat na leto, kar je bilo opaženo najprej v obori, nato pa še v naravi. Verjetno gre za izjemo, kakor to navaja tudi Mottl, ki pa se v naših klimatskih pogojih najbrž ne bo ohranila.

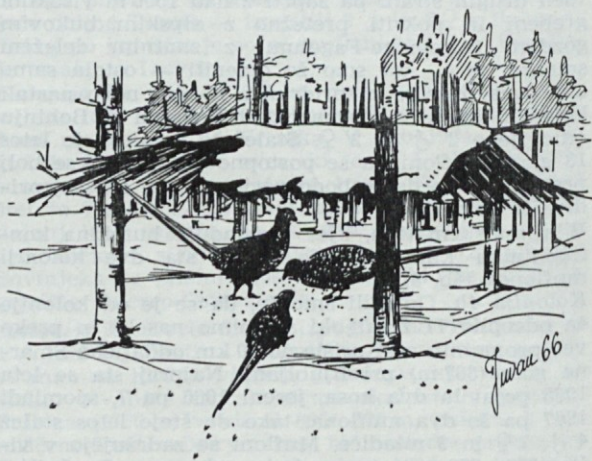

Tabela I. — Klimatski podatki za predele muflonskih kolonij v Sloveniji

1.	Predel muflonske kolonije, Nadmorska višina m	Opis klime območja	TEMPERATURA						PADAVINE				
			Nadmorska višina m	Povprečna letna temperatura °C	Temperaturni ekstremi		Število dni s temperaturo		Povprečne letne padavine mm	Srednja maksimalna višina snežne odeje mm	Število dni z neprekinjeno snežno odejo	Higrična kontinentalita po Reichen- u	
					maksimum	minimum	+ 10 °C	+ 5 °C					
			°C	°C	°C	In več	In več	Termalna kontinentalita po Ringleb- u					
1.	Kokra-Skelbina 600—1000 m	Zmerna subpolarna klima vrhov Karavank in Kamniških Alp prehaja proti nižjim legam v humidno kontinentalno klimo predalpskega območja	1686	3,0	22	-25	70	156	16	2000	150	150	-34
2.	Solčava—Huda peč 700—900 m		1000	4,4	28	-33	111	156	16	2300	150	150	-29
4 a	Kamniški vrh 700—1100 m		500	8,3	36	-21	159	216	24	1500	60	70	-18
3 a	Trenta—Vrsnik 550—1200 m		1525	4,0	24	-19,5	96	165	18	3400	200	170	-7
3 b	Trenta—Sovinjek 600—1000 m	Zmerna subpolarna klima vrhov Julijskih Alp je v južnih in zahodnih predelih pod močnim vplivom hladne morske klime, ki prevladuje v nižjih legah zlasti proti J in Z odprtih dolinam	700	9,6	36	-19	177	234	18	3400	60	50	-19
3 c	Bohinj 600—800 m		160	10,5	39	-17	195	252	21	2200	10	1	-7
4 b	Šmarna gora 350—650 m	V montanskem pasu vzhodne Slovenije, zlasti proti nižjim legam, vse bolj narašča vpliv humidne kontinentalne klime	1260	5,9	26	-25	120	189	17	1550	100	100	-35
5.	Šmohor (Kotečnik, Malič, Pernice) 500—900 m		500	9,0	34	-20	174	234	23	1000	60	55	-23
			150	10,0	41	-21	186	246	24	850	40	40	-28

Tabela II. — Razvoj muflonskih kolonij v raznih biotopih Slovenije

St.	Kolonija muflonov		1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
	Predel	Nad. viš. m															
1.	Kokra	600—1000	4	3 + 1	3 + 4	7	5	5	5	7	5	5	7	5 + 2	7	9	11
2.	Solčava	700—900	—	—	1	2	2	3	3	5	5	6	5	6	9	10 + 3	13
3 a	Trenta—Vrsnik	500—1200	—	—	—	—	—	—	—	—	(10)	1	1	1	1 + 4	9	13
3 b	Trenta—Sovinjek	600—1000	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	5	7 + 1	11	16	21
3 c	Bohinj	600—800	—	—	—	—	—	—	—	—	3	5	6	9 + 7 — 4	15	21	27
4 a	Kamniški vrh	700—1100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	18 + 10	34 — 2	53 — 14 + 14	65 — 2
4 b	Šmarna gora	350—650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2 + 7	12 + 2
5.	Šmohor	500—900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(obora) (14)	(3) 21	(4) 28
6.	Podgorje	600—700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(obora) 15	20
7.	Kočevje—obora Smuča	450—900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(obora) 17	(obora) 24

Krmišče za fazane

Foto J. Ferenc

Februar

Paritev lisic je v polnem teku. Odkar smo prenehali s strupljenjem, se je stalež močno dvignil in je zato nujno intenzivno lovljenje. Žal naši lovci skoraj ne poznajo več zimskega jamarjenja, ki je edino lovsko pravično in nam nudi velik lovski užitek. Kakšna razlika med zimskim plenom in poleti uplenjeno izsesano in shujšano lisico ter njenimi mladiči. V nobenem drugem času niso lisice tako redno v rovu. Z dobrim jamarjem, še bolje pa, da imamo dva, ki sta navajena skupaj jamariti, bomo želi lepe uspehe. Za jamarjenje so najboljši psi »izganjači«, teh pa najdemo največ med resastimi in kratkodlakimi jazbečarji. Lovci pri rovih morajo biti mirni in tihi ter urni strelci. Če lisica noče skočiti, odpokličemo psa in ga oddaljimo od rova, sami pa mirno čakamo vsaj pol ure. Lisica bo zapustila rov, brž ko se bo prepričala, da je vse mirno. Računajmo pa v času paritve s tem, da sta lahko v rovu po 2 lisici ali celo več.

Pri dolgotrajnem in visokem snegu ter srenu pomagamo divjadi s pluženjem. S konjsko vprego in majhnim plugom za sneg, za silo pa gre tudi s kratkim hodom, ki ga vleče konj, plužimo ob robu gozdov, nad jarki, obraslimi z robido, pod hrasti, kjer je v jeseni obležal želod, po njivah za divjad itd. Divjadi pomagamo tudi s posekom drevja z omelo in bršljanom, s posekom manjvrednih vrb, topolov ipd. V tako hudih zimah moramo pomagati tudi zajcem. Ob stečinah in pod samotnimi kozolci jim položimo šope suhe detelje, posušene korenjovke, dobrega sena, korenje, kolerabo ali peso. V sadovnjakih izvlečemo izpod snega odžagane veje, ki so ostale po jesenskem čiščenju. Kdor tega ne dela, mora računati z zimskimi izgubami in pa s slabim letnim prirastkom. Divjad, ki ji med zimo ne pomagamo, močno shira. Opomore si šele kasno spomladi in ima le maloštevilna ter kasna glela.

Vestno nadziramo fazanja in jerebičja krmišča. Če smo ugotovili, da nam ujede pri krmiščih love perjad, si pomagamo s pastmi-košarami. Gozdne jase, kjer imamo travnike za divjad, pognojimo z mešanico kalija in tomasove žindre, ki ju potrosimo po snegu. Člani v lovski družini naj poravnajo zaostale dolgove, kajti prihodnji mesec bodo na vrsti drugi izdatki. Gospodar in blagajnik v lovski družini bosta primerjala in uredila svoje zapiske tako, da bo ob koncu lovskega leta vse pripravljeno za obracun. Člani, ki imajo pasemske lovske psice, ki so dobile pozitivno telesno oceno in so bile pozitivno ocenjene tudi na lovski preizkušnji ali tekmi, se bodo, kolikor bodo želeli vzrejati, pravočasno pozanimali za primerne plemenjaka pri kinološkem odseku področne lovske zveze.

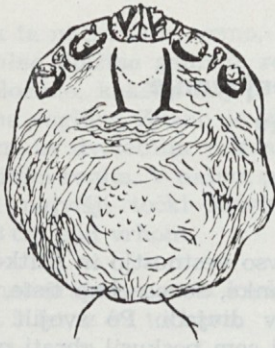
S. K.

Garje pri divjadi

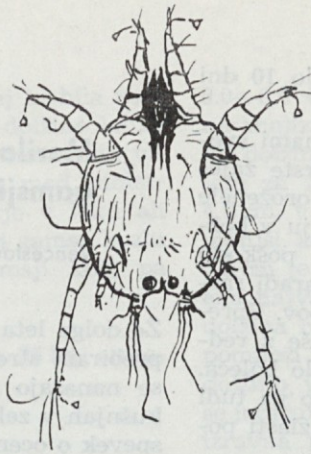
Dr. Janez Brglez

Garjavost je pri divjadi treba ocenjevati v zvezi z vrsto povzročitelja bolezni in z vrsto divjadi, kjer se bolezen pojavlja. Gotovo je, da sodijo srbcji različnih oblik, velikosti in videza med najbolj bolezensko pomembne kožne zajedavce. Ker pa so se nekatere vrste srbcjev posebej prilagodile, jih najdemo tudi v lojnih žlezah, zunanjem sluhovodu, zračnih vrečah pri pticah, pod keratiniziranimi luskinami na nogah pri pticah, na perju, v podkožju in drugje. Bolezen je razširjena in gospodarsko izredno pomembna tako pri domačih živalih kakor tudi pri nekaterih vrstah divjadi. Znano je, da nekatere vrste srbcjev prehajajo z domačih živali na divjad in obratno. Demodikoza (garjavost) lovskih psov je lahko posledica okužbe v lovišču, posebno v rovih nekaterih vrst divjadi.

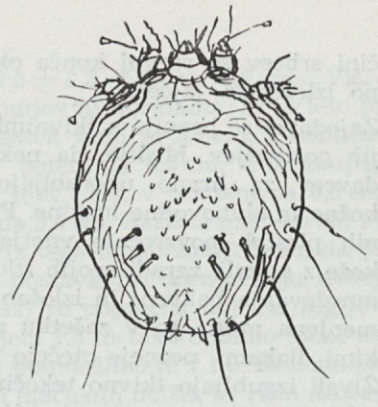
Ker so se srbcji prilagodili pri zajedavskem načinu življenja na določene dele kože ali drugih delov telesa gostitelja, so se temu tudi primerno oborožili in prilagodili svoje telesne oblike. Praviloma so srbcji takšne velikosti, ki je na meji vidljivosti prostega očesa in optičnih instrumentov. Najbolj pogoste vrste so velike okrog polovice milimetra. To so navadno okrogli ali ovalni, pršicam podobni zajedavci, z dobro razvitimi grizali, razvitimi ali okrnelim končicami, pokriti s hitinizirano, žilavo povrhnjico, s številnimi dlakami in nekaterimi organi. Srbcji žive na koži, v slojih epiderme, najdemo jih v

Srbec
Cnemidocoptes sp. (shemat.)

Srbec
Psoroptes sp. (shemat.)

Srbec
Sarcoptes sp. (shemat.)

ušesnem maslu, v žlezah lojnicah, pod luskinami ptičjih nog, na epitelu zračnih vrečk, pri pticah tudi v podkožju in drugje. Na teh mestih navadno povzročajo obsežne spremembe. Dlaka odpade, koža odebeli, pokrije se z luskinami, krastami, tkivno tekočino, krvničkami, epitelnimi luskinami in kolonijami bakterij ter plesni. Koža je navadno zelo občutljiva, čeprav je v začetku bolezni močno izražen srbež na napadenih mestih. Opisali smo spremembe, ki jih povzročajo srbci iz rodov *Psoroptes*, Gervais in *Sarcoptes*, Latreille. Znano je, da so omenjeno garjavost ugotovili pri gamsih v Švici in alpskem delu Avstrije. V strokovnem slovstvu najdemo o tem podatke pri J. Bochu, W. Nerlu (1960), pri G. Bouvieru (1961) in pri drugih raziskovalcih. Garjavost je stalež gamsov močno prizadela in prinesla lovskim strokovnjakom nemalo problemov in nevšečnosti. »Lovec« št. 10/1968 je prinesel vest, da je bil na avstrijski strani Karavank v novembru 1967 uplenjen garjast gams. Garjavost na nogah perutnine sta prvič opisala Robin in Lanquetin leta 1859. Leto pozneje sta njeno pomembnost opisala še Reynal in Lanquetin. Šele Canestrini je leta 1894 imenoval zajedavca z imenom, ki ga tudi danes poznamo, *Cnemidocoptes mutans* (Canestrini, 1894). Zajedavec je skoraj okrogle oblike, ima zelo zakrnele okončine, ki jih v vidnem polju mikroskopa komaj zapazimo. Pod luskinami na nogah, kjer zajedavec živi in se razmnožuje, pride do izločanja tkivne tekočine, namnožuje se epitel, izločajo se soli, krvničke in na teh mestih se nabira tudi nečistoča. Luskine odstopajo, noge odebelijo, izgledajo, kakor da bi bile pokrite z malto, zato tako spremenjene noge imenujemo »apnenaste«. Bolezen omenjamo zato, ker je pri nas že ugotovljena pri fazanih, J. Batis, Lovec, XL, 2, 50, 1957. Srbce lahko najdemo pri več vrstah pernate divjadi.

Pri perutnini in tudi pri pernati divjadi, posebno pri fazanih, je ugotovljena tudi vrsta zajedavca-srbca, ki ga s strokovnim imenom

imenujemo *Cytodites nudus* (Vizioli, 1870). Zajedavca najdemo na epitelu zračnih vrečk. Ni še dodobra znan način prenašanja bolezni, niti ne vemo natančno, kakšno škodo povzroča.

Pri lisicah najdemo lahko dve vrsti srbcev in različne spremembe na koži in ušesnem sluhovodu. Srbce na koži prištevamo v rod *Sarcoptes*. Zajedavci žive v kožnih plasteh in pri tem poškodujejo kožo. Spremembe smo že opisali. Najbolj pogosto je zajeta glava, pleča in vrat. Bolezen smo večkrat ugotovili pri lisicah v loviščih okrog Celja.

Druga vrsta zajedavskega srbca pri lisicah — imenujemo ga *Otodectes cynotis* — je vezana samo za zunanji sluhovod. Zajedavca za enkrat pri naših lisicah nismo ugotovili. Pri obolelih živalih najdemo povešen uhelj, oteklino ob vходу v zunanji sluhovod so pokrite s krastami, epitelnimi luskinami, s strjeno krvjo in umažanijo, v čemer ni težko najti tudi samega povzročitelja.

Pri nekaterih zvereh je opisana tudi demodikoza ali garjavost, ki je vezana samo na lojne kožne žleze, ki pa se lahko razširi tudi na kožo. Bolezen se pokaže v več oblikah, vendar je najbolj pogosto, da se dlačni mešički in lojnice zagnijo, ker se v njih razmnožujejo srbci. V tem primeru najdemo gnojne vozličke različne velikosti. Bolezen je vezana na obraz živali, lahko pa se razširi tudi na druge dele telesa. Sam zajedavec se razlikuje od drugih vrst zajedavskih srbcev po tem, da je ozek in dolg in ima značilen razpored okončin.

Na tem mestu naj omenimo še zajedavca pod imenom *Psoroptes cervinus*, ki ga najdemo na koži nekaterih vrst jelenjadi v Ameriki.

Kako se zajedavci razmnožujejo?

Zajedavska samica izloči v svoje okolje določeno število jajčec. Iz njih se razvijejo ličinke, ki se razlikujejo od spolno zrelega zajedavca. Pri ve-

čini srbcev se razvoj konča okrog 7 do 10 dni po izleženem jajčecu.

Zajedavci se hranijo s tkivnimi tekočinami svojih gostiteljev. Mislijo, da nekatere vrste zajedavcev za hrano uporabljajo tudi oroženele kožne in sluhovodne luskinine. Pri vrtanju v kožnih plasteh povzročajo vnetja zaradi poškodb kože z grizali, zaradi svojih izločkov, zaradi razmnoževanja bakterij in izločanja strupov. Spremenjena mesta so v začetku pokrita še z redkimi dlakami, pozneje otečejo in so zelo boleča. Živali izgubljajo tkivno tekočino, z njo pa tudi telesno temperaturo — energijo, ki je zlasti pomembna v zimskem času.

Pri okuženi pernati divjadi lahko opazujemo nemir, kljuvanje okončin in odebelelost ter naslage pod oroženimi luskinami.

Kako se bolezen širi?

Ker je to predvsem bolezen črede, dupla, loža ali rova, je potrebno vedeti, da se garje širijo z živali na žival z dotikanjem. Srbcu namreč ne žive dolgo brez svojega gostitelja. Na mestih, kjer se živali dotikajo pri počitku, zimskem spanju, parjenju in drugje, se srpci prenašajo s pomočjo kožnih luskinic, z jajčeci ali ličinkami ter spolno zreli zajedavci. Pogosto se mladiči okužijo že prvi mesec življenja. Način življenja in navade divjadi so pravzaprav poti prenosa bolezni.

Garje kot bolezen so posebno pomembne takrat, če divjad gladuje, če je invadirana z nekaterimi drugimi vrstami zajedavcev ali če zbolijo za nekaterimi kužnimi boleznimi. Odpornost se namreč pri tem zmanjša in zajedavci se posebno hitro razmnože na slabo odporni živali.

Kaj storimo pri garjavosti divjadi in kako ukrepamo?

Po našem mnenju je treba bolezen najprej zanesljivo ugotoviti. Vsak sum na bolezen je potrebno potrditi ali zajedavca izločiti. Bolezen zaenkrat moremo dokazati samo mikroskopsko. Pri preiskavah se zahtevajo posebni postopki, zato priporočamo, da spremenjene dele kože, ki jih za preiskavo pošljete v dobro zamašenih steklenicah, preiščejo za to opremljeni laboratoriji. Če je bolezen potrjena, je potrebno omejiti njeno razprostranjenost v lovišču in ugotoviti njeno pomembnost. Šele takrat se lahko odločimo za najbolj učinkovite ukrepe. Razumljivo je, da zaenkrat pri divjadi garjavosti ne zdravimo medikamentozno, kakor pri domačih živalih.

Bolezen pa lahko medikamentozno odstranimo pri divjadi v zooloških vrtovih, v oborah in drugih ograjenih prostorih.

Merila za ocenjevanje gamsjih rogljev

Venceslav Štraus

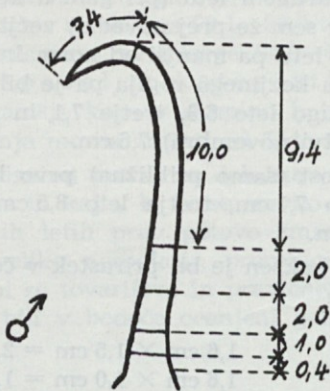
Že dolga leta sprti z vso vestnostjo in užitek prebiram strokovne članke, še posebno tiste, ki se nanašajo na gojitev divjadi. Po svojih izkušnjah v zeleni praksi sem poskusil zbrati prispevek o ocenjevanju gamsjih rogljev.

V tem desetletju se precej piše o osnovnih načelih gojitve gamsov, kako določimo njihovo starost, kakšen naj bo pravilen odstrel, pravilno spolno razmerje itd. Članka izpod peresa Mirka Lamprehta in Miloša Keliha sta načela važno vprašanje o pravilnem ocenjevanju gamsjih trofejev. Ni važna samo določitev števila točk. Za to nam je predvsem potrebno strokovno lovsko znanje, sestava obrazca za ocenjevanje, predpisani jekleni merilni trak, natančnost pri meritvah in s štirimi osnovnimi računskimi operacijami naredimo izračun. V težji položaj pa pride ocenjevalec, če ima pred seboj trofejo iz kategorije »a«. V veliko pomoč mu je, če žival vidi kmalu po uplenitvi. Na njej ugotovi, če ima kake vidne zunanje bolezni, kožne zajedavce, kako je odlakana, če je bil kak ud ali telo že prej poškodovan, če je koza dojila ali ne, kako je telo zgrajeno itd. Nič manj važen podatek je tudi teža iztrebljene divjadi, ki je v normalnih razmerah pogojena in uskladena s starostjo. Upoštevalo vse to pa do neke mere kljub temu lahko napravimo napako pri določitvi, ali spada trofeja v skupino a ali b.

Da se izognemo napakam in zameram upleniteljev pri določanju kategorije, si moramo brezpogojno postaviti neka merila, ki nam bodo zanesljivo pomagala pri opravljanju te kočljive naloge. Določiti moramo, kakšno težo naj bi imel normalen gams kozel ali koza pri določeni starosti. Ugotovljeno je, da so samice navadno lažje, krajše in imajo šibkejšje roglje. Pokojni dr. Stan-ko Bevk (Lovec, letnik 1954/55, stran 253), je napisal, da poteka pri gamsu kozlu prirastek rogljev v dolžino takole: 1. leto 4,3 cm, 2. leto 9,0 cm, 3. leto 5,0 cm, 4. leto 2,5 cm, 5. leto 0,5 cm; v petih letih znaša skupni dolžinski prirastek 21,3 cm. Pri gamsji kozi pa je dolžinski prirastek: 1. leto 4,3 cm, 2. leto 7,2 cm, 3. leto 4 cm, 4. leto niti 2 cm in 5. leto 0,5 cm, t. j. skupaj 18,0 cm. Po petem letu so prirastki okoli 1 mm ali pa tudi manjši. Nekateri trdijo, da ima koza po petem letu starosti tudi prirastek nad 1 mm in sicer takrat, kadar zgubi še doječega mladiča, češ, da se hranilne snovi za mleko potem porabijo za rast rogljev. Toda to najbrž še ni dokončno ugotovljeno.

Na ta način torej vemo, kakšna naj bi bila *normalna dolžina* gamsjih rogljev. Iz dolžine lahko določimo, kakšna naj bi bila tudi normalna višina rogljev. Znano je, da je meja med enoletnim in dveletnim prirastkom nekje v loku ali krivini roglja. V našem primeru pri gamsu kozlu na najvišji točki krivine, pri gamsji kozji pa 1,3 cm pod vrhom.

Analizirajmo gamsa kozla, težkega 26 kg, starega 5 let, z 92 točkami.

Prirastek rogljev na dolžino:

v prvem letu	7,4 cm
kar ne pride v poštev pri merjenju višine	
v drugem letu	10,0 cm
	(+ 0,6 cm je v loku)
v tretjem letu	2,0 cm
v četrtem letu	2,0 cm
v petem letu	1,0 cm
Skupaj:	22,4 cm

Prirastek rogljev v višino:

v prvem letu	7,4 cm
v drugem letu	9,4 cm
v tretjem letu	2,0 cm
v četrtem letu	2,0 cm
v petem letu	1,0 cm
med lobanjo in roglji	0,4 cm
Skupaj:	14,8 cm

Tako smo ugotovili, da znaša v našem primeru celotni dolžinski prirastek 22,4 cm, po prof. Bevku pa 21,3 cm, kar je 1,1 cm nad normalo. Drugače pa je pri prirastku v višino (iz dolžinskih prirastkov po prof. Bevku). Vzemimo primer, da prvoletni prirastek ne pride v poštev pri merjenju višine, ker je na najvišjem mestu loka. Prirastek v drugem letu je 9,0 cm. Predpostavljamo, da je tudi v tem primeru del prirastka v loku 0,6 cm. Višina rogljev bi znašala

9,0—0,6 + 5,0 + 2,5 + 0,5 + 0,4 = 16,8 cm. Višina analiziranih rogljev ni normalna. Prvo leto je bil dolžinski prirastek večji za 3,1 cm, v drugem letu za 1,0 cm, v petem za 0,5 cm, t. j. skupaj 4,6 cm, v tretjem letu 3 cm, v četrtem pa 0,5 cm manjši, kar nam da 3,5 cm. Razlika med 4,6 cm in 3,5 cm je 1,1 cm. Iz tega lahko zaključimo, da je ena najvažnejših postavk pri ocenjevanju trofej dolžina rogljev. Saj se poprečna dolžina rogljev pomnoži s faktorjem 1,5 in tako dobimo točke za dolžino, višino pa pomnožimo le z 1,0. Končno pa se izračun iz obeh merjenih dolžin in višin skoraj izravna med dejanskimi in normalnimi roglji. Npr.: $22,4 \times 1,5 = 33,6 + 14,8 = 48,4$ točke; $21,3 \times 1,5 = 32,0 + 16,8 = 48,8$ točke. Razlika v dobljenih točkah pri merjenju dolžin in višin je 0,4 točke.

Kako je priraščal obseg debelejšega roglja, je razvidno iz naslednjega: prvo leto je znašal obseg 4,5 cm, drugo leto 6,8 cm, tretje 8,4 cm, četrto 8,6 cm in peto leto prav tako 8,6 cm. Po četrtem oziroma petem letu se obseg rogljev razen redkih izjem ne poveča. Doseženi obseg roglja 8,6 cm je normalen.

Razkrečenosti rogljev pa nam ni mogoče zanesljivo analizirati. Točno razkrečenost lahko ugotovimo na najvišjem mestu od sredine do sredine rogljev. Kakšna je bila razkrečenost v preteklih letih, nam ni mogoče ugotoviti, ker ni možno nikjer videti, kako se je lobanja z rastjo večala in sta se rožnici oddaljevali druga od druge. Približna razkrečenost je znašala: prvo leto 4,0 cm, drugo leto 5,5 cm, tretje 7,6 cm, četrto 9,0 cm in peto leto 9,2 cm.

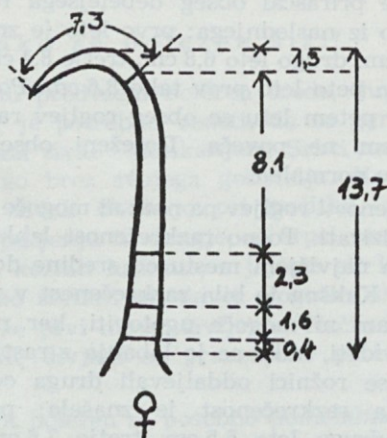

Foto I. Napotnik

Kakšno težo je dosegel v posameznih letih, tudi ne moremo zanesljivo ugotoviti. Žival se je lepo razvijala, po vsej verjetnosti so nastopile motnje v tretjem letu starosti pri rasti rogljev. Dosegel pa je za naše razmere nadpovprečno težo 26 kg.

Gams kozel, ki je bil razstavljen na mednarodni razstavi lova in ribolova v Novem Sadu od 22. 9. do 5. 10. 1967, star 17 let, s 126,73 točke, s povprečno dolžino rogljev 33,5 cm, z višino 18,8 cm, z obsegom 8,7 cm in razkrečenostjo 33,0 cm, je prvak Avstrije. Tej trofeji je v glavnem pripomogla razkrečenost, da je dobila tako veliko točk. Ta izredna razkrečenost je nastala med prirastkom prvega in drugega leta.

Pri gamsji kozi, stari 4 leta, težki 18 kg, s 83,05 točke smo ugotovili:

Prirastek rogljev v dolžino:

v prvem letu	7,3 cm
v drugem letu	8,1 cm
v tretjem letu	2,3 cm
v četrtem letu	1,6 cm
Skupaj:	<u>19,3 cm</u>

Prirastek rogljev v višino:

v prvem letu	1,3 cm
del enoletnega dolžinskega prirastka	
v drugem letu	8,1 cm
v tretjem letu	2,3 cm
v četrtem letu	1,6 cm
med lobanjo in roglji	0,4 cm
Skupaj:	<u>13,7 cm</u>

Po prof. Stanku Bevku pa znaša dolžinski prirastek rogljev od prvega do vključno četrtega leta $4,3 + 7,2 + 4 + 2 = 17,5$ cm. Razlika med 19,3 in 17,5 cm je 1,8 cm nad normalo.

Ako opustimo del prvoletnega dolžinskega prirastka (v našem dejanskem primeru 1,3 cm) in primerjamo dejanski prirastek drugega, tretjega

in četrtega leta in višino rožnice med lobanjo in prirastkom četrtega leta, dobimo: $8,1 + 2,3 + 1,6 + 0,4 = 12,4$ cm. Po prej navedenem avtorju pa $7,2 + 4,0 + 2,0 + 0,4 = 13,6$ cm. Razlika je 1,2 cm pod normalo. Nadalje ugotavljamo, da je roglj v drugem letu priraščal nad normalo ($8,1 - 7,2 = 0,9$ cm), v tretjem in četrtem letu pa pod normalo ($2,3 - 4,0 = -1,7$ cm) in $1,6 - 2,0 = -0,4$ cm; $-1,7 + (-0,4) = -2,1 - (+ 9) = -1,2$ cm.

Iz obeh izračunov ugotavljamo, da je bil pri gamsu kozlu in pri gamsji kozi prirastek v prvem in drugem letu (pri gamsu kozlu tudi v petem, kar sem že prej povedal) večji, v tretjem in četrtem letu pa manjši od normalnega. Obseg debelejšega kozjinega roglja pa je bil: prvo leto 4,3 cm, drugo leto 6,3, tretje 7,1 in četrto leto (ob uplenitvi novembra) 7,6 cm.

Razkrečenost (samo približna) prvo leto 3,7 cm, drugo leto 7,1 cm, tretje leto 8,5 cm in četrto leto 10,0 cm.

Poglejmo, kakšen je bil prirastek v četrtem letu na točkah:

pri dolžini	$1,6 \text{ cm} \times 1,5 \text{ cm} = 2,4$ točke
pri višini	$1,6 \text{ cm} \times 1,0 \text{ cm} = 1,6$ točke
pri obsegu	$0,5 \text{ cm} \times 4,0 \text{ cm} = 2,0$ točke
pri razkrečenosti	$1,5 \text{ cm} \times 1,0 \text{ cm} = 1,5$ točke

Skupni prirastek: 7,5 točke

V petem letu starosti pa bi po naših predvidevanjih znašal prirastek na točkah (pri obravnavani gamsji kozi, stari 4 leta):

pri dolžini	$0,5 \text{ cm} \times 1,5 \text{ cm} = 0,75$ točke
pri višini	$0,5 \text{ cm} \times 1,0 \text{ cm} = 0,50$ točke
pri obsegu	— — —
pri (ocenjeni) povečani razkrečenosti	$1,0 \text{ cm} \times 1,0 \text{ cm} = 1,00$ točke

Skupni prirastek: 2,25 točke

V prej obravnavnem primeru je bil pri gamsu kozlu v petem letu starosti prirastek 2,7 točke (pri dolžini 1,5 točke, pri višini 1,0 točke, pri obsegu nič, ker se ni povečal in na razkrečenosti za 0,2 točke). V petem letu je zelo velik padec vseh prirastkov. V poznejših letih se prirastek še zmanjšuje. Možnost povečanja in pridobitve točk je samo povečanje razkrečenosti (kar pa so zelo redki primeri) in pribitki točk za starost in to največ do tri točke.

Obema piscema člankov o ocenjevanju gamsov Mirku Lamprehtu in Milošu Kelihu (Lovec avgust in oktober 1967) se pridružujem, da je potrebno določiti merila, ki bi se jih posluževali pri ocenjevanju trofej ali boljše povedano, določiti je treba mejo med a in b skupino. M. Lampreht je že podal svoje misli in dejal:

Če ima 3 l. gams manjšo viš. rog. kakor 12 cm,
če ima 4 l. gams manjšo viš. rog. kakor 14 cm,
če ima 5 l. gams manjšo viš. rog. kakor 14,5 cm

in če 3 letni gams ne dosega 85—88 točk
in če 4 letni gams ne dosega 90—93 točk
in če 5 letni gams ne dosega 95—97 točk,
spada v skupino b.

Za lovišča, kjer živim in delam, pa bi predlagal
manjše odstopanje navzdol in sicer:

Če 3 letni gams ne dosega 77,0—85,9 točke,
če 4 letni gams ne dosega 86,0—90,0 točke,
če 5 letni gams ne dosega 90,1—93,9 točke,
če 6, 7 letni gams ne dosega 94,0—97,0 točke,
naj bi spadal v kategorijo b. Pri
uvrstitvi gamsje kože v skupino b bi bilo po-
trebno gornja merila znižati od 5 do 10 točk.

Z vsaj okvirnimi merili za določitev, kaj spada
v skupino a in kaj v b, bi se število rdečih pik
v naslednjih letih prav gotovo zmanjšalo, od-
padlo bi veliko nesoglasij, prerekanj, zamere,
poglobilo bi se tovarištvo in pravičneje ter pra-
vilneje bi bili v bodoče ocenjeni gamsji roglji.

»Ta mi je požrl krompir«

Vili Mlakar

Februar 1967. Blaga zima, skoraj brez snega, čas
parjenja lisic. Brat Stane jih je hodil pridno
čakat v hoško Pohorje, v globačo pod bolnico,
ki nosi ime znanega partizanskega zdravnika,
padlega v I. pohorskem bataljonu, narodnega
heroja dr. Dušana Mravljaka-Mroža. Ta glo-
bača je polna lisičin in ni skoraj jesenskega lova,
da ne bi vsaj ena zvitorepka pustila svojega ko-
žuha lovcem. Nekega popolneva je prišel brat k
meni in mi povedal, da je ta dan pri svojem
gozdarskem opravilu videl lisice, ki so se spre-
hajale sredi dopolneva po globači. Pristavil je,
da gre na čakanje, povabil pa je tudi mene. Se-
veda mi je sekira kar padla iz rok. Žena je
namreč nekaj pred tem odšla v mesto, meni pa
naročila, naj pripravim drva in zakurim v sta-
novanju, da bo toplo, ko se vrne hčerka iz šole.
Na ženino naročilo sem kar pozabil, saj je lov
važnejši od kurjenja peči. Takoj sem bil pri-
pravljen, ženi pa pustil sporočilo, da sem odšel
z bratom na lov in če bi jo zeblo, naj si pač
zakuri električno pečico, ki tudi greje.

Po nekaj minutah sva že drvela z avtom proti
Hočam in Pohorju, saj je bil tudi že skrajni
čas, če sva hotela biti pravočasno na čakališčih,

kajti kazalci na uri so kazali že štiri popoldan.
Avto sva pustila pod bolnico in sestopila po po-
bočju v globel proti »lisičjemu raju«. Mene je
brat pustil vrh skal, na grebenu, da sem lahko
opazoval tudi drugo pobočje, obraslo z leščev-
jem. Preden se je spustil na čakališče v globačo,
me je opomnil, naj bom previden, ker so tu že
on in tudi drugi lovci videli ščetinarje, ki so
doslej vedno odnesli zdravo kožo ali le nekoliko
zmršeno »frizuro«. Želel sem si, da pride zvi-
torepka, saj sem v svojih dvajsetih lovskih letih
položil na dlako le tri, ščetinarjev pa že kar
precej. Njegovih besed seveda nisem vzel preveč
resno, čeprav na Pohorju prašič ni redka pri-
kazen.

Poiskal sem si primeren prostor, da sem lahko
opazoval tudi sosednje pobočje. Nabasal sem
puško — v zgornjo cev šibre številka 6, v spod-
njo 11,2 gramsko kroglo. Prižgal sem si cigareto
in v mislih odšel v prelepe gozdove Psunja, kjer
smo bili nekaj dni pred tem na lovu na divje
prašiče in jelene. Med tem sanjarjenjem me
zmoti močno šumenje na nasprotnem pobočju.
Hkrati opazim, da drvi po pobočju proti meni
ščetinar, ki ga je moralo nekaj pregnati z nje-
govega ležišča. Nekaj pred tem je ura v zvoniku
hoške cerkve udarila pet, kar še ni bil čas za
njegov nočni pohod. Da ga je nekaj pregnalo,
sem sklepal tudi po tem, ker je nizko leščevje
kar preskakoval. Od daleč sem ga spoznal za
svinjo, ki naj bi v kratkem prasila in sklenil, da
bo puška molčala. Spomnil sem se namreč na
lovce ene sosednjih lovskih družin, ki so prejšnje
lovsko leto ubili kar tri visoko breje svinje. In
če to storim še jaz, bo na Pohorju kmalu konec
s to mogočno divjadjo. Medtem pa opazim, da
se je črnuhu v desni čeljusti zasvetil čekan. Brž
sem spremenil svojo odločitev in puška je že bila
pri licu. Kratek žvižg in prašič obstane kot
vkopan. Tedaj je bila tudi že muha naravnana
na njegove široke prsi. Rezek strel je ugasnil
njegovo trdo življenje. Prašič se je skotalil v
potok in nepremično obležal.

Nisem še pokadil cigarete, ko je bil brat že pri
meni in me vprašal, kaj sem streljal. Dejal sem,

da je prišla po leščevju lisica, a sem jo zgrešil, ker sem namesto šiber potegnil kroglo. Nekoliko se je namršil in se vidno nejevoljen obrnil proti potoku. Tedaj je opazil ležečega vepra. Po lovskem blagrovanju sva odšla do njega v potok in ugotovila, da je to moj najmočnejši merjasec in da bodo čakani imeli nekaj čez 100 točk. Na žalost sva tudi opazila, da mu je bil že pred časom odbit levi čekan, kar bo vzelo kako točko. Bil je že mrak. Prašiča je bilo treba iztrebiti, a sva oba doma pozabila nož. Lepa reč, ki se lovcu ne bi smela primeriti! Zato sva odšla do bližnjega kmeta Robiča, ki je tudi lovec, po nož in seveda po konja in sani. Spočetka nama niso verjeli, da imava na tleh merjasca. Končno je le gospodinja naročila sinu, naj zapreže, možu pa, da naj pazi na vnuke, sama pa odšla z nama. Spotoma je pripovedovala, koliko škode ji napravijo prašiči vsako leto na posevkih in da jih je že podnevi preganjala z njiv, ko so orali krompir. Mož, da jih je hodil čakati, a takrat jih nikoli ni bilo. Ko je zagledala ob potoku ležečega merjasca, je vzkliknila: »Ta mi je požrl krompir, dobro ga poznam!«

Pripravil sem se, da iztrebim prašiča, a sem spoznal, da z izposojenim nožičem ne bom kos trdi koži. Ko je kmetica opazila mojo zadrego, je privlekla na dan velik mesarski nož in dodala, da ga je vzela s seboj za vsak slučaj. Ne vem, na kak »slučaj« je mislila. Večer pa je tehtal nekaj čez 100 kg.

Po pospravljenih domačih klobasah, zalitih s sadjcem, sva se poslovila od gostoljubne domačije in se med potjo oglasila pri znanem pohorskem lovcu Plahutniku v Reki, da mu brat sporoči novico. Plahutnik je brž pobrskal po spominu in povedal, da je zadnji prašič padel na hoškem Pohorju pred 50 leti. Sinu je naročil, naj prinese liter tistega, ki ga samo on pije. Seveda smo zraven veliko »jagali« in liter je dobival mlade, mi pa maligane.

Naj dodam, da je brat Stane 300 metrov od kraja, kjer sem uplenil tega prašiča, štiri mesece kasneje podrl vepra, ko je ril krompir na njivi prijazne kmetice, ki nama je februarja velikodušno pomagala in naju pogostila. Sedaj je Robička gotovo v dvomu, kateri od uplenjenih merjascev je ril po njihovih njivah. Bratov uplenjeni veper je namreč tehtal dobrih 150 kg in čakani imajo čez 110 točk.

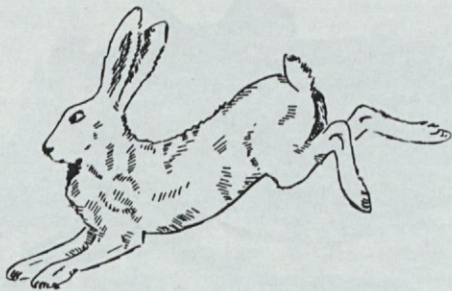

Foto P. Adamič

Zimska mesečna noč

Lenart Zupan

*Svetla zimska noč,
kolikšna je tvoja moč!
V svitu polne lune narava zasnežena
blešči se kot s kristali obložena.*

*Fant, ki mu srce gori
za ljubo kraj vasi,
pôje k njej gredoč
in vriska v tiho noč...*

*Tudi lovec mlad stopil je čez prag
v svetlo noč...
Lisici rad bi kožuh vzeli
in dekline svoje z njim ogrel.*

*Ni še luna sredi jasnega neba,
že v zaklonu čaka kraj lisičinih steza.
Medel lunin svit
čara svet mu slikovit.*

*V tiho noč je jeknil strel
in lisici je življenje vzeli.
Na »zajčji vek« prevarana,
pred lovca je — po smrt prišla.*

*S plenom lovec ves vesel
je k ljubi svoji odhitel.
Ko stopi v kamrico temno,
pove ji tiho na uho:
»Lisičin bo kožušček zlat
kmalu grel tvoj nežni vrat.«*

*Je vaški zvon odbil polnoč,
ko lovec od ljubice gredoč,
ves srečen in vesel
luni v zahvalo vriskal je in pel.*

»Divji merjasci« na Mali poljani

Olga Mali

Več dni je snežilo. Bila je prava zima, taka, ki se trmasto zrine v vsak kot, v vsako razpoko, v vsako ulico in hišo sredi sivega, mokrega mesta, da hodijo ljudje slabe volje po umazani brozgi in se spotikajo ob vsaki malenkosti. — In prav v takih zimah so tudi ljudje, ki vedo, da je treba prebiti ledeno skorjo mraza, ki vedo, da jih čakajo široke, nedotaknjene bele planjave, da bi sredi planinske steze delile z njimi skrbi in težave...

Tudi mojega očeta je zgrabila misel na belo odejo svežega snega nad razhojeno gazjo, na tajinstveno metežno meglo, iz katere vstajajo temne sence drevja ob poti in senikov v gorski vasi. Pregovoril je svojega prijatelja Martina in že sta se vzpenjala, otovorjena z nahrbtniki in puškami, po beli planjavi proti Mali poljani. S seboj sta vzela psa, da bi jima delal družbo v samotnem večeru. Na tleh za njima je ostajala nejasna, sveža gaz, na kateri je sonce s sencami zaplesalo svoj zimski ples.

Sonce je utonilo za skalnim grebenom in mrak se je že plazil po gozdu, ko sta utrujena, a dobre volje, zagledala majhno planšarsko kočico, ki je bila skozi obilico belih kosmičev videti še bolj neznatna in drobna, vendar je obetala varno zatočišče.

Ogenj je širil prijetno toploto, ki se je mehko razlezla po kosteh in privabljala spanec na veke obeh lovcev. Zmenila sta se, da zjutraj zgodaj vstaneta in si dodobra ogledata teren. Potem sta se zarila vsak v svojo slamnjačo — psa pustila pri ognjišču — in sladko zaspala...

Mir se je razlil nad goro, izza katere je vstal mesec in s svojo blede svetlobo obsijal temne obrise kočice sredi bele odeje. Potem je pritisnil mraz in na snegu se je naredila ledena skorja. Na daleč se je slišal vsak šum v gozdu, ali če je počila suha veja... Ko je ogenj ugasnil, se je mraz pritihotopil tudi v kočico in se zanesljivo mešal med lovčeve sanje. Naenkrat se je zbudil pes in komaj slišno zarenčal. Tudi oče se je nemirno premaknil na svojem ležišču.

... Zunaj je nekaj zaškripalo, sprva tiho, potem pa vedno glasneje...

Pes je zalajal, oče se je zbudil in prisluhnil. Martinovo zdravo dihanje se je mešalo s čudnimi glasovi od zunaj; bil je ropot, hlastanje. Ni vedel, kaj naj stori, ali naj zbudi prijatelja, ali naj se sam prepriča, kdo moti nočni mir. Znova je zaropotalo in oče je poklical Martina: »Kaj nič ne slišiš? Obisk sva dobila!« Martin je bil ob pasjem lajanju takoj buden in z očetom sta napeto prisluhnila. Odprla sta okno, da je mraz z mesečino vred planil v izbo. Zunaj je naenkrat vse utihnilo...

»Ali se ti ni samo sanjalo?!« si je prvi opomogel Martin. »Meni se je lahko, samo ne vem, zakaj bi se moralo tudi psu,« mu je odgovoril oče in spet sta legla. Komaj pa sta se dobro odela, se je hrup ponovil. Zdaj sta natanko slišala oba. Zunaj je nekaj biló. Planila sta k oknu in pes je ves naježen renčal. Prisluhnila sta v gluho tihoto okoli kočice. In sklenila sta, da bosta izmenoma stražila ob oknu.

Prvi je bil na vrsti oče. Mraz je pritiskal in ob koči se ni nič premaknilo. Martin je komaj zaspal, ko je moral on na stražo. A se je kmalu naveličal, previdno zaprl okno in se spravil na ležišče...

Krmišče s stajo za krmo

Foto M. Košir

Na vzhodu se je rahlo svetlikalo, nebo se je dvignilo nekam visoko in sneg je dobil rahlo rožnat nadih. Okoli kočice se je spet sprožil nemir, da je pes zgubil živce in zalajal na vse pretege. Lovca sta se zdaj za trdno odločila, da napravita konec ropotu. Na pragu sta se ločila: Martin si je izbral desno, oče levo smer. Sneg je zaškrtal pod njunimi stopinjami, potem pa je vse utihnilo. Vendar samo za hip... Počilo je — najprej enkrat, potem dvakrat, trikrat. Streli iz puške so odmevali od skal... Dobila sta se pri koči — čez dvajset minut.

»Koliko prašičev si videl?« je vprašal oče Martina. »Pet!«

»Jaz pa štiri!«

»Hudiča?!«

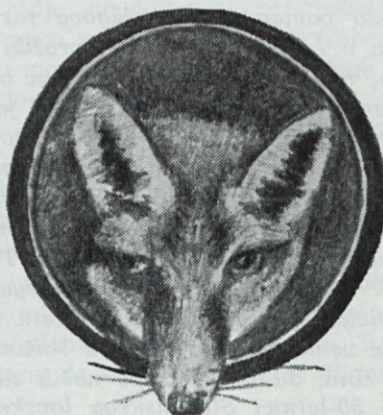
»In skoraj bi ga zadel, samo malo svetleje bi moralo biti!«

»Ne bova jim kos, obvestiva lovce v dolini!«

Jutro se je bleščalo v soncu. Bilo je čudovito in pri srcu obema toplo, ko sta koračila v dolino. Tudi pes je zadovoljno mahal z repom...

Novica o prašičih je odjeknila med lovci. Stane je sklenil, da mora s prijateljem še tisto noč ustreliti vsaj enega. In res sta se takoj odpravila... Čez dva dni sta bila spet doma. Prijatelji so se zbrali v domači gostilni, da bi si ogledali divjega prašiča, ki ga je prejšnji dan obljubil Stane. Tudi oče in Martin sta prišla. Veselje je bilo popolno, ko je Stane iz natlačenega nahrbtnika privlekel staro, zarjavelo polknico.

»Tole so vajini divji merjasci! Zdaj pa le nadjne, fantje, da bo ropotalo!«

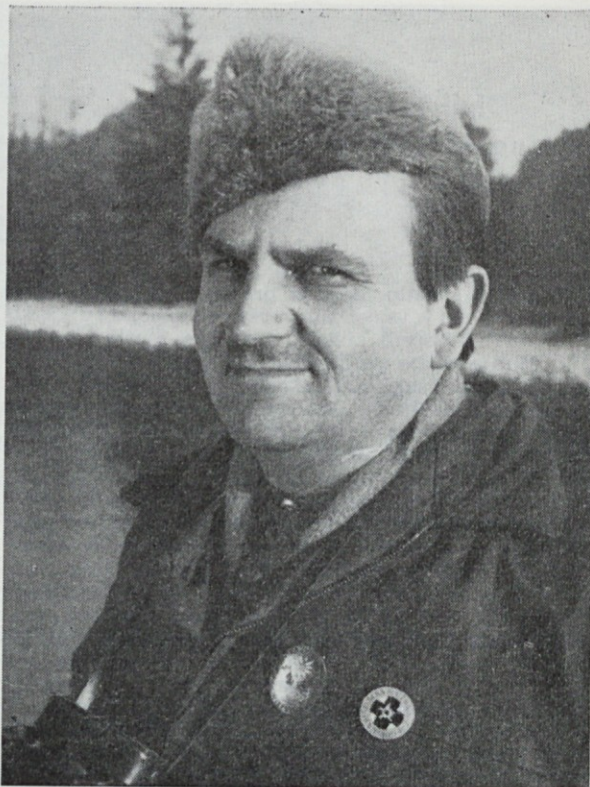
Ob njegovem novem uspehu

Sicer je naključje, da je ob 50-letnici našega glasila izšel roman »Ukana«, II. del, vendar je med tem delom oziroma njegovim ustvarjalcem Tonetom Svetino in »Lovcem« določena vez. Avtor je namreč pognal svoje pisateljske korenine prav pri »Lovcu«. Zato se je izdajateljski svet LZS ob zlatem jubileju »Lovca« odločil za intervju z njim.

Prvi del vojnogodovinskega romana »Ukana«, ki je leta 1963 dobil prvo Kajuhovo nagrado, je skupaj s ponatisom izšel v 11 000 izvodih, kar je za slovenske razmere nekaj izjemnega, saj so naše knjižne naklade običajno okrog 3000 in se prodajajo 2—3 leta. Prav tak uspeh kot prvi del je doživel drugi, saj so ga bralci takoj ob izidu razgrabili; praktično je bilo 9000 izvodov razprodanih v enem mesecu in le še kak posamezen izvod se dobi v nekaterih knjigarnah. Čeprav Toneta Svetino že poznamo iz našega glasila, je prav, da ga ob tem njegovem uspehu bolje predstavimo lovcem in drugim bralcem našega lista.

Rojen je na Bledu pred 42 leti kot sin lovskega čuvaja; nižjo gimnazijo dovrši v Kranju in na Jesenicah; med vojno kot nasilno mobiliziran nemški vojak pobegne iz Münchna in je kot borec Prešernove brigade in jurišnega bataljona XXXI. divizije dvakrat ranjen; po vojni napravi srednjo ekonomsko šolo, se vpiše na filozofsko fakulteto in medtem slušbuje na raznih odgovornih mestih.

Kot lovca in alpinista ga je predvsem mikala problematika: človek—svet—priroda. Prva črtica, ki jo je leta 1953 objavil v Lovcu, je bila zgodba iz naše idilične Trente »Za belim gamsom«. Zelo pomembna je njegova razprava o etiki lova v Lovcu 1954, ki je sprožila obširno polemiko; razvijala se je dve leti in bi bila v nadaljevanju še pomembna. Leta 1957 je ob razpisu za najboljši prispevek »Lovca« dobil prvo nagrado za novelo »Špikova sled«. Istega leta je založba »Lipa« v Kopru izdala Svetinovo povest »Lovčeva hči«, ki je prva slovenska lovska povest po vojni in edina poleg Jalenove »Trop brez zvoncev«. Na prvi strani tega svojega prvega večjega dela je avtor napisal: »Očetu in dedu, ki sta me usmerila in vpeljala v skrivnosti narave, in sinu, da bi hodil po naših sledih. — Bled, ob 50-letnici Slovenskega lovskega dru-

Pisatelj Tone Svetina

štva, oktobra 1957.« Leta 1963 je izšla obširna zbirka njegovih novel in črtic »Orlovo gnezdo«, od katerih je bila skoraj polovica objavljenih v »Lovcu«.

S Tonetom sva dolgoletna prijatelja. Obiskal sem ga na njegovem domu na Bledu, da bi mi odgovoril na nekaj vprašanj. Kot že večkrat prej, sem si tudi tokrat ogledal njegovo lovsko sobo, ki je hkrati njegov delovni prostor. Že njegovo bivališče kaže, da je z vsem srcem lovec in ljubitelj narave sploh: štiri puške na steni in plezalna vrva iz alpskih sten, rogovje in roglji, kipci divjadi iz raznih delov sveta, zbirka lobanj, od hrčkove do medvedove in od lešnikarjeve do orlove...

*

Kakšen je bil tvoj literarni začetek? Ali je slučaj, da je največ tvojih zgodnjih del, črtic o lovu in živalih, objavljenih v »Lovcu«?

Mislím, da ni. Pravzaprav sta me priroda in lov najmočneje prevzela že v otroških letih, ko sem z očetom prebil večji del svojega časa ob vodah, po gozdovih in gorah. Še tesneje sem se povezal z naravo v času narodnoosvobodilnega boja in po njem, saj me je služba v gozdarstvu tesno vezala nanjo. Pri »Lovcu« pa sem našel polno razumevanja in pomoč za svoje nadaljnje delo.

Kako si uspel preiti s črtic, ki so enostavnejši literarni izraz, na svojo prvo povest?

Z inž. Mirkom Sušteršičem, urednikom »Lovca«, s katerim sva bila skupaj v službi na ministrstvu za gozdarstvo, sem se menil, da bi napisal obširnejšo lovsko povest. Vzpodbudil me je, a poudvomil, da bom našel založnika. Pa sem se kljub temu lotil. Ko sem hodil po Trenti, gornjesavski dolini in po Bohinju, sem poslušal vsakovrstne prigode pastirjev, gorskih vodnikov in lovcev. Tudi doma, kjer so se pri očetu zbirali lovci blejskega kota, sem marsikaj slišal. Vse sem marljivo zapisal. Žal bi mi bilo, da bi bila pozabljena drzna dejanja naših lovcev, divjih lovcev in pastirjev iz časov, ko je v naših visogorskih loviščih zakonito lovila le tuja gospoda. Takratni lik divjega lovca se je povsem razlikoval od današnjega. Ljudem je predstavljal nekak simbol moškosti, s svojo drznostjo, samozavestjo, tveganjem in uporom pa je žel prej občudovanje kot obsojanje. Sklenil sem opisati enega tistih, ki so si pravico, pripadajočo le veliki gospodi, jemali sami. Ob tej zgodbi sem zajel tudi ves čar gorskega lova s svojimi lepotami in nevarnostmi. Nekateri od mojih prijateljev so se mi smejali, ko sem povedal, da pišem knjigo. Nihče ni verjel v uspeh. Napisana knjiga je nekaj let romala po predalih založnikov in se je rokopis skoraj izgubil. S pomočjo Ceneta Kranjca, takratnega urednika »Lovca«, ki je opravil tudi lektorat, in po zaslugi že pokojnega dr. Bogomira Magajne je knjiga zagledala beli dan. »Lovčevo hčer« je »Glas Gorenjske« tudi objavljal kot slikanico.

Slovenske lovce, med katerimi je mnogo borcev NOV, zanima, kaj nameravaš povedati s svojim velikim epskim romanom »Ukana«?

Zdaj sta dva dela »Ukane« gotova, čaka pa me še tretji. Če v skopih besedah povem, zakaj pišem to knjigo, moram poudariti, da je to pravzaprav dolg mrtvim. To naj bi bil spomenik vsem tistim, ki so dali svoja življenja ali žrtvovali vse svoje moči za svobodo. Moj namen je opozoriti tudi na nevarnost nasilnih in totalitarnih sistemov, kot je bil nemški fašizem. Ker se zgodovina ponavlja, je naš boj vsak dan bolj aktualen. Če primerjamo pretekle množične vojne moritve in sedanja nasilja, ki se v svetu znova porajajo, z varstvom ptic in našo lovsko skrbjo za obstoj živalskega sveta, nam bo takoj razumljivo, da je obrambna moč malega naroda nujno potrebna. To mislim izpričati tudi v Ukani. Tisoč

let tlačeni slovenski narod se je uprl najelitnejši vojski sveta, visoko tehniziranemu sovražniku. V neenakem boju je uspel obstati in celo zmagati. To pa je vera, ki je tudi v današnjem času potrebna mnogim narodom, ki se še borijo za svojo svobodo.

V romanu sem zasledil veliko prvin lovskega udejstvovanja. Kakšne prednosti ima po tvojem mnenju lovec kot borec?

Da, tudi v »Ukani« sem opisal nekaj likov, tesno povezanih z lovom. To delno potrjuje že odlomek, ki je bil objavljen v avgustovi številki Lovca. Ker smo ravno pri obrambi naroda, mislim, da ima lovec v morebitni vojni veliko prednost pred drugimi, da se uspešno bori in ostane živ. Lov je udejstvovanje, ki v človeku razvija vse arhaične instinkte in psihološke prvine, ki so človeku v boju nujno potrebni. Za uspešno izvajanje lova mora imeti lovec izjemno fizično kondicijo in izostrene vse čute; naj poudarim vztrajnost, sposobnost osredotočenja, hitro reagiranje, sposobnost opazovanja, kar vse so potrebne odlike dobrega borca. Znano je, da so bili mnogi odlični partizani tudi lovci.

Ali lahko navedeš nekaj primerov, ki imajo zvezo med partizanstvom in lovom?

Takih primerov je dovolj. V velikem gozdu smo se kličali — podnevi ali ponoči — z glasovi živali, kar je preslepilo sovražnika. Tudi v ofenzivah, ko je bila splošna lakota, se je tisti, ki je bil lovec in se je znašel, znal prehraniti bodisi z divjadjo, ribami, koreninicami ipd. Zelo pomembni so bili tudi lovci kot izvidniki v gozdnem boju. Zaradi neprirojenega čuta orientacije se je npr. večina mestnih ljudi v Trnovskem gozdu ali na Jelovici zgubila. Prav tako so bili takšni ljudje neučinkoviti pri iskanju vode, raznih brezen za skrivališča in skritih predelov, kamor ni mogel sovražnik. Celo knjigo domiselnosti iz lovskega sveta, ki se dajo uporabiti v vojni, bi lahko napisali. Tudi taktika bojevanja ima nešteto primerov iz lovskega življenja, npr.: ježeva obramba, obramba jelenjega tropa, volčji napad, taktika lovljenja levjih skupin, beg zajca v kljukah itd.

Skoraj vsaka nemška hajka je bila podobna tej ali oni vrsti naše brakade. Lov in vojna sta si v nekem globljem smislu podobna. Razlika je samo v tem, da si v vojni enkrat divjad, drugič lovec.

Vem, da se že dolga leta ukvarjaš z idejno etičnimi vprašanji lova. Ali res tudi o tem pripravljáš knjigo?

Že takrat, ko sem objavil razpravo o etiki lova, se mi je ponudila ideja, da bi napisal knjigo o ideoloških vprašanjih lova. Zdaj sistematično zbiram gradivo in proučujem lov s te plati. Namen imam napisati knjigo, katere delovni naslov bi bil »Lov kot življenjski stil«. Poglobljeno bi osvetlil lov od praskupnosti pa do danes. Človeku je življenje dano prazno, od vsakega posameznika pa je odvisno, s čim ga izpolni. Ko človek zadosti svoji obveznosti do družbe, svobodno odloča o svojem udejstvovanju. Biti pravi lovec, pomeni, vse svoje sile usmeriti k izoblikovanju življenjskega stila, ki odgovarja pogojem življenja v neposrednem stiku z naravo. Ljubezen do narave je obče človeško čustvo. Lovec doživlja svet kot kozmos, ta pa človeka vedno navdaja s strastjo odkrivanja skrivnosti in lepote, saj vemo, da je prvobitni filozofsi patos začudenje, temeljno čustvo pa ljubezen in strah. Stik človeka z naravo ga uči prirodno živeti. Obvaruje ga, da bi postal izrojen. Sodobno družbo razjeda neskladje med naglim razvojem tehnične civilizacije, človekov razum in srce težko sledita mehničnemu ritmu sveta. Sodobni človek je premalo duhovno močan za pretežko breme in često nevrotičen samo zato, ker ne živi prirodno. Intenzivno življenje v naravi pa mu vrača moči in ga usposablja za uspešno delo v družbi.

Kako gledaš na vlogo glasila »Lovec«?

»Lovec« je revija, ki je v 50 letih opravila pri nas pomembno kulturno poslanstvo. Danes je gotovo v nakladi 14 000 izvodov mesečno med najbolj brani slovenskimi revijami. Najpomembnejše pa je, da seže v skoraj sleherno odročno slovensko vas in da ga bere staro in mlado. Tudi meni je kot otroku poklicnega lovca pomenil prvo čtivo, ki sem ga vsak mesec nestrпно pričakoval in vsega prebral. Prav nič ne pretiravamo, da je revija najmočnejša vez slovenskega lovstva. Člane slovenske lovske organizacije strokovno uči in vzgaja v pravem lovske duhu in dela naše lovstvo enotno. Prav gotovo je slovensko lovstvo v primerjavi z lovstvi drugih narodov na razmeroma visoki stopnji, precej po zaslugi svoje revije. Na »Lovca« smo ob njegovi 50-letnici vsekakor lahko ponosni, kar pa ne pomeni, da ga ne bi mogli še izboljšati. Seveda, glede opreme ne moremo tekmovati, posebno z nemškimi revijami ne, ker imajo predvsem zaradi višje naklade na razpolago neprimerno večja finančna sredstva. V interesu slovenskega lovstva je, da vsak član lovske organizacije še

nadalje obvezno prejema »Lovca«, kar je držalo že celo v stari Jugoslaviji. Ta obveznost bi morala biti zagotovljena v pravilih oz. zakonu, prav tako kot lovski izpit, saj se pravi lovec nikoli ne neha učiti. Sistematično učenje in vzgajanje pa vsem članom lahko posreduje samo skupna revija.

Ali po tvojem sedanja lovska organizacija ustreza našemu družbenemu razvoju?

Lovska organizacija, kot jo imamo v republiki Sloveniji, je ena izmed pridobitev revolucije. Nikoli ne smemo pozabiti, da se samo v takšni družbeni ureditvi, kot je naša, sleherni državljan, delavec ali kmet, lahko lovsko udejstvuje. Ob vsaki drugačni ureditvi pa je lov privilegij samo bogatejših slojev. Lovska organizacija, katere osnovna celica je lovska družina, pa nujno potrebuje povezavo v širših strukturah. Kakor je republiška lovska zveza nujna za izvajanje enotne lovske politike v Sloveniji, tako so na sedanji stopnji razvoja potrebne tudi področne lovske zveze kot koordinacijski organi. Divjad je del narave in spada pod skrb celotne družbe. Zato nobena lovska družina v lovske gospodarstvu ne more imeti povsem prostih rok. V sedanji stopnji razvoja naše demokracije in različnih interesov, kako bi uredili lovstvo, je vsaka razbijaška politika za celotno slovensko lovstvo škodljiva. Mislim, da bi že lovski zakon moral omejevati in onemogočati anarhične popadke posameznim skupinam, ker je nesmiselno, da zaradi trme ali nepoučenosti posameznikov nesmotrno trošimo energijo. Ne podirajmo, kar smo z velikimi težavami zgradili in uveljavili v dolgih letih po vojni!

Francè Cvenkel

Trkajo na okno — in srce

Foto F. Cvenkel

Divjad v vrtovih in pristavah

Ciril Pogačar

Ogled živalskih vrtov ni tesno povezan z lovsko dejavnostjo, vendar so živalski vrtovi tudi za lovca zelo zanimivi, kajti v njih si žival lahko ogleda neposredno, jo oceni, zlasti pa občuduje divjad drugih dežel. Zato si vedno, kadarkoli utegnem ali se mi nudi priložnost, ogledam vsak živalski vrt. V Ljubljani npr. obiskujem ZOO zelo pogosto, tako da poznam v njem od vsega začetka mnoge spremembe in napredek. Kadar me pa pot zanese v mesta tujih dežel, si čas razporedim tako, da med prvim obiščem in si ogledam živalski vrt. Res je, da so si beli medvedje oziroma divjad istih vrst po značilnostih v raznih krajih v bistvu enaki drug drugemu, vendar pa so med njimi za poznavalca le določene razlike. Mnenja sem, da zaprti živali daje zunanji videz že različna kvaliteta hrane in da na spremembe v razvoju vpliva tudi različno okolje, kjer žival preživlja svoje ujetništvo.

Rameroma zelo naraven ogled mnogih vrst živali, v nasprotju z zoološkim vrtom v Parizu, sem doživel v münchenskem živalskem vrtu, kjer so ograje očem tako nevsiljive in tako izdelane, da obiskovalec gleda živali skoraj kot v prosti naravi. V tem živalskem vrtu z uspehom drže in tudi goje mnogo vrst, kar je razvidno s panojev — objavnih desk. Statistično je prikazano npr., koliko je bilo vzrejenih tigrov, levov, zobrov itd. Z grafikonov in razstavljenih eksponatov raznih trofej spozna obiskovalec, da v tem ZOO sistematično proučujejo tudi nekatere vrste jelenov. Zelo zanimiv za lovca je ogled paviljona, kjer so razstavljene trofeje mnogih vrst jelenov, srnjakov, muflonov in podobnih parkljarjev. Prijetno si presenečen, ko vidiš, koliko vrst je samo jelenov. Ob vsaki trofeji je vpisan kraj uplenitve in druge generalije. Edinstveno je skoraj štirideset kilogramov težko rogovje že davno izumrlega irskega orjaškega jelena. Zanimiva je tudi trofeja orjaške divje ovce, izumrle pred mnogimi tisočletji.

Za prisposodobno, kako izgleda potomec tistih pižmarjev, ki so bili predniki današnjih jelenov, sem posnel — s skupino afriških nojev, navadnega zajčjega kenguruja, ki je dolg le okoli 40 cm in z repom še enkrat toliko — par pižmarjev, ki

nimajo rogovja temveč podaljšane kočnike, ki zaznavno štrle navzdol iz zgornej čeljusti. Iz skupine posebnih parkljarjev sem posnel samico antilope sabljarke v družbi afriških nojev, črnega samca in sivkasto rjave samice. Žal je bojevita sabljarka že skoraj iztrebljena in prosto živi le še v manjših tropih centralne Afrike. Elegantno sabljarko so že v starem Egiptu cenili, saj jim je predstavljala mit deklice, v katerem je združeno koprnenje, poželenje in ljubezen. Rogovi te antilope zrastejo preko metra in so zelo iskano blago lovcev na trofeje. Opazoval sem zanimive posebnosti posameznih vrst živali po mnogih živalskih vrtovih, zato naj izrazim še nekaj razmišljanj, ki so se mi porajala ob takih obiskih. Čemu torej divja žival za

žicami? Že v uvodu sem omenil koristnost od obiskov in ogledov ZOO vrtov, zlasti redkih živali. Nekateri zoološki vrtovi ohranjajo tudi nekatere vrste, v naravi sicer že iztrebljenih živali, kot npr. bizona. Toda živali brez prostosti nujno trpe zaradi nesproščenosti in žive brez naporezanja svojih čutil: sluha, voha, vida itd., tako da jim te funkcije slabe. Tudi mišice, zlasti tekačev, se ne morejo razvijati oz. ohranjati. Zbledi tudi nagon samoohranitve in iskanja prirodne hrane. V generacijah se pojavlja degeneracija skozi tisočletja pridobljenih lastnosti. Takšna žival postane po svojih čutilih pitano živinče ali brojler s kokošje farme.

V velikih oborah ali tako imenovanih »lovskih pristavah« drže in razmnožujejo mnogo vrst divjadi. V tujini sem si ogledal le od zunaj neko oboro za divje prašiče in oboro »lovsko pristavo« za zajce, srnjad in fazane. V teh oborah oz. pristavah divjad ni težko dobiti pred objektiv, zato se ni čuditi več tujim uspelim fotografijam, še posebno, če so fotografom na voljo najboljše fotoaparati. Še manjša težava je tako žival v obori dobiti pred puško, ki v tem primeru prevzame vlogo mesarskega noža. To pa ni več lov! In tudi strelec ni lovec!

V neki nekaj hektarov veliki obori blizu Pariza, po pripovedi tamkajšnjega oskrbnika, vsako leto v voljerjah vzrede na tisoče fazanov, v pristavo spuste do tisoč uvoženih zajcev in nekaj srnjadi. To množico divjadi mora oskrbnik, zaradi prevelike gostote, dodatno krmiti, da je vse pripravljeno in urejeno takrat, ko pride velika gospoda in prične svoj »klavni dan«. Tu ni več estetike, še manj lovske etike ali gojitve, temveč zgolj sla po ubijanju in klanju.

Teh nekaj misli sem zapisal o ZOO vrtovih, oborah oz. pristavah, kjer drže mnoge živali človeku v ponos, korist pa tudi v sramoto.

Jelen čez avto cesto

Ciril Pogačar

Po ogledu lepo urejenega živalskega vrta v Münchnu sem s prijetnimi občutki vozil proti jugu Bavorske. Še vedno sem imel v mislih lep dan, ki sem ga preživel med živalmi. Prijetno sem se počutil med njimi za naravnimi ogradami, ki so varne, za obiskovalca pa skoraj nevidne. Z mislimi sem se vrnil med jelene raznih vrst, ki jih drže v tem vrtu. Razstavljene trofeje raznih vrst jelenov iz mnogih krajev sveta so poučen prikaz obiskovalcu še posebno zato, ker imajo opisan kraj uplenitve in njihov življenjski prostor. Posebno sem se razveselil dveh lepih razstavljenih jelenjih trofej iz naših pohorskih in panonskih gozdov.

Misli o münchenskem živalskem vrtu mi pretrga pogled na jelena, ki v drncu beži pred menojo preko travnikov, čez cesto in preko ograje elegantno skoči v zagrajeno polje. Ta nevsakdanji dogodek mi je zbudil pozornost. Želel sem ga opazovati in po možnosti tudi fotografirati. Po polurni paši se je ta nepravilni šestnajsterak zopet elegantno pognal preko ograje in najprej preko ceste po travniku. Oddalžil se mi je za približno kilometer. Skušal sem se mu približati, kar mi je tudi uspelo. Kajti jelen je obstal pred neko hišo, od koder je prihitela starejša ženska. V majhni košari je nesla jelenu naproti verjetno dobrote zanj. Košarico je postavila na tla in se odmaknila nekaj korakov. Jelen se je približal košarici in iz nje začel pridno pospravljati. Brez vidnega vzroka je jelen odskočil in na moje začudenje odbrzel proti gozdovom ob prelazu Kesselberg.

Divjad pri sosedih

Avstrijski štajerski listi so objavili pregled lovskega plena za leto 1966/67, ki ga navajam za primerjavo z našim. Štajerski lovci onstran meje so uplenili: 31 168 zajcev, 24 526 kosov srnjadi, 41 676 fazanov, 11 divjih prašičev, 2 planinska orla, 966 jazbecev (enega prav pri Gradcu). Poleg tega so postrelili tudi 1330 psov in 7629 mačk. Mimo tega so uplenili še 3062 gamsov, 10 831 glav jelenjadi, 412 divjih petelinov, 531 ruševcev, 168 svizcev, 376 podlasic, 253 kun zlatič, 61 kun belic, 89 jerebov, 909 jerebic, 23 divjih gosi, 3439 divjih rac, 9105 divjih golobov, 7341 lisic, 1920 dihurjev ter 28 585 vran, srak in šoj. Vsega so uplenili 180 000 živali. Na lovih so obstrelili tudi 6 lovcev oziroma gonjačev.

Deželni lovski urad izkazuje tale stalež parkljaste divjadi: 100 327 glav srnjadi, 29 175 gamsov, 33 560 glav jelenjadi in 818 muflonov. ar.

I Z L O V S K E G A O P R T N I K A

»SRNJAK NA POGONU«

Mnenje k članku Francija Strleta, priobčenem v rubriki »Iz lovskega oprtnika« v 9. št. Lovca.

Članek je zanimiv. Videti je, kakor da je napisan v dobri veri, da je bil opisani lov oziroma pogon v svojem načinu lovske pravilen, v pogledu lovske etike pa lovsko pravičen. Pa vendar ni bilo tako.

Srnjaka naj bi streljali tudi na pogonu, priporoča pisec iz lovske izkušnje in spoznanja, »ker pride na pogonu pred cevi navadno kaj izrednega in enkratnega«. Dokazuje pa pravilnost in uspeh takega lova s slikama dveh »znamenitih primerkov«, ki sta bila uplenjena na opisanem skupnem lovu 30. oktobra.

Kaj kažeta priobčeni sliki?

»Ostarel, na eno oko slep srnjak« je po sliki sodeč 7—9 leten, v rogovju, kratkih odrastkih in nad rožama stisnjenima stebroma pa v nazadovanju, torej star srnjak (I b), katerega odstrel je bil v pogledu izbora pravičen.

»Okoren in premeten starec« da je bil tak, ki jih prskava srna ne vznemiri več, in z rožički, ki so bili brez »leska«.

Življenjska doba srnjadi je 14 do 15 let, dokler vzdrži zobovje.

»Ostarelih« srnjakov in »starcev« ne poznamo, zato tudi ne takšnih, ki jih prskava srna ne vznemiri več, ker srnjad nima klimakterija. Rogovje starega srnjaka je 30. oktobra samo še mrtva kost, tik pred odpadom.

Če bi bil ta srnjak še starejši, bi mu rogovi že odpadli.

Druga slika nam kaže rogovje dobrega 3—5 letnega srnjaka-osmerka (I a).

Normalno srnjačje rogovje je šesterak. Včasih pa požene kakemu srnjaku rogovje z več odrastki. Vzroki nam niso znani. Morda je inklinacija za to dednost, včasih fizičen vpliv ob rasti, gotovo dobra kondicija v novembru in decembru (v tem času še z maščobo obložene ledvice), sicer pa dobri prehrambeni pogoji v zimskih

mesecih. Ti »odvišni« neobičajni odrastki pa zrastejo v škodo debeline stebel, dolžine normalnih odrastkov in bujnosti jagodic. Srnjaku požene tako rogovje (osmeraka, deseteraka) redkokdaj več let zapored.

Po zgolj »gojitvenih« načelih, ali bolje pravilnem izboru, je bil odstrel tega srnjaka preuranjen za najmanj dve leti.

Sicer pa sem prepričan, da je prvi kot drugi strellec videl, ko je streljal, le srnjaka. Izbor in ocenitev srnjaka na pogonu navadno nista mogoča. Ocenitev na starost zrelega (3—7 let) in starega srnjaka (7 in več let) ni lahka celo, dokler je srnjak rdeč, torej v letni dlaki, in imaš čas za opazovanje. Za ocenitev srnjaka v zimski dlaki pa je potreben čas (največkrat brez daljnogleda na gre) in precej izkušenosti. Na pogonu pa teh pogojev ni. Gonjena srnjad se le malo ustavlja, samo za trenutek in dokler beži v kritju, torej, dokler so »goščave še v listju«. Ko pa so te »gole«, je »gol« tudi srnjak — ker mu je že odpadlo rogovje.

Strel s kroglo na skupnem lovu mora biti preudaren; kje je soseč, kje — navadno v neredu — pomikajoči se gonjači? Za siguren strel manjka časa, večkrat ga ovira tudi raznovrstno rastje. Možnost obstrelitve je velika in zaradi tega »hrane za lisice« veliko več kot od tiste srnjadi, ki ji dajejo lovci priložnost, da pogine zaradi starosti.

Streljanje kakršnekoli srnjadi na pogonih — ne samo srnjakov —, je zavoljo tega, ker je možnost ocenitev že samo na spol pred strelom premajhna in zastrelitve prevelika — po mojem prepričanju nelovsko.

Razen tega pa se mi zdi, da manjka še nekaj — doživetje!

*Ne lovim zato, da uplenim,
ampak tudi uplenim, zato da
lovim...*

(Orteghay Gasset)

... da doživljam naravo, ki je zame edini in največji, vedno nov čudež. Gotovo bi bilo doži-

vetje za oba strelca lepše, če bi uplenila, prvi še rdečega premetenega starca, drugi pa »izrednega« in enkratnega srnjaka na zalazu, na klic ali čakanje. Časa za lov na rdečega srnjaka je dovolj, skoraj štiri mesece!

Tudi petelina streljam, ko poje, ker hočem doživeti lepoto in čar rojstva pomladnega jutra in ne čez dan, če mi slučajno prileti in sede na vejo! Pa mi lovski zakon tega ne prepoveduje, ker je okviren, širok, pač pa mi to branita lovska etika in morala.

Tempora mutantur... in z njimi gredo s časom načini lova in odnos do divjadi, le šege, navade in običaji gredo iz roda v rod.

Le kje, kaj in kako je lovsko pravično!

Bogdan Sežun

»Vojaške puške in kalibri v lovski uporabi«

Na ta zanimivi članek inž. A. Simoniča, v Lovcu št. 8-1967, želim dodati nekaj besed iz svoje lovske prakse. Avtor piše: »Navidezna podobnost italijanskega vojaškega naboja z nabojem 6,5 × 54 Mannlicher-Schönauer pa je povzročila tudi pri nas že nekaj nesreč. Ta naboj namreč prav lahko potisnemo v puško Mannlicher-Schönauer. Ker pa je italijanski naboj krajši (6,5 × 52,5 -o. p.) nastane pri strelu v nabojišču previsok pritisk, ki včasih puško raznese. Že nekaj naših lovcev je na tak način zgubilo lovste, če se jim že ni zgodilo kaj hušjega.« Sam sem streljal na tarčo iz M. Sch. z italijanskim vojaškim nabojem in se ni meni ne puški nič zgodilo. Sem mnenja, da pri nekaj krajšem naboju (v tem primeru 1,5 mm o. p.) ne nastane previsok pritisk plinov, ker mora krogla imeti pri prehodu iz nabojišča v risani del cevi, prosti let. Čeprav je ta prosti let hkrati s prehodnim konusom nekaj daljši, ni treba, da je nevaren. Prej bi nasprotno mogel nastopiti prevelik pritisk pri streljanju naboja M. Sch. iz italijan-

ske puške — zaradi krajšega prehoda. Pa so mi nekateri lovci povedali, da se ni nič zgodilo ob pogoju, da je zaklep italijanske puške Mannlicher-Carcano solidno izdelan.

Avtor piše dalje: »Pri nas skoraj ni videti predelane ruske vojaške puške v lovske, bodisi repertirke M 91/30, bodisi polavtomatske Tokarev M 38 ali M 40, ki vse streljajo ruski vojaški naboj 7,62 × 53 R«. Strinjam se z avtorjevimi navedbami, a želim na kratko prikazati moje izkušnje s predelano rusko vojaško puško. Med prvo svetovno vojno sem z ruske fronte dobil rusko vojaško puško M 91/30 (Iževskii oruženi zavod) in deset nabojev. Ko sem jih postrelil, je bila puška brez vrednosti. V tem času je bil upravitelj drž. šumarije v Ogulinu inž. L. Gösswein (oba sva bila začasno oproščena vojaške dolžnosti), odličan balistik in puškarnater. Predlagal sem mu, primerjajoč Mannlicher naboj 8,2 × 53 R z ruskim nabojem, da v ruski puški predelamo nabojišče za Mannlicher naboj 8,2 × 53 R. Gösswein je izdelal načrt za izbrušenje nabojišča v ruski puški za Mannlicher naboje in za podaljšanje prehodnega konusa, kaliber ruske puške pa naj ostane 7,62. Puškar Ludvik Borovnik v Borovljah je vse to natančno izvršil in vgradil v kopito Mannlicherja, zraven pa pripomnil, da avstrijske puškarnice na Dunaju to že prakticirajo. Predelana puška je Mannlicher naboje odlično streljala, bolje kakor originalni Mannlicher. Puško smo imenovali »ruski Mannlicher« in je zanimivo, da pri strelu ni imela nobenega odsunka. Tudi po osvoboditvi sem še streljal s to puško, ker je bilo vojaške municije na pretek. S poskusi sem ugotovil, da se je Mannlicher krogla v cevi ruske puške stanjšala in zdaljšala za 1,5 mm (kroglo sem potegnil iz vode), odsunka pa ni bilo ob odlični zadetnosti. Vse to sem leta 1925 sporočil upravitelju drž. puškarske šole v Kranju, Janku Ravniku, ki mi je vse to balistično pojasnil.

Inž. Zlatko Turkalj, Ogulin

Lovci med seboj

Jezerska LD ima v celem gorsko lovišče, v nadmorski višini od 850 do 2500 m. Lovišče je bogato z gamsi, jelenjadjo, divjimi petelinimi ruševci, manj pa je srnjadi in zajec je prava redkost, fazanov in jerebic pa sploh ni. Pred leti smo prirejali skupne love na gamse in jelenjad, ker ni bil nobeno leto dosežen plan odstrela. S skupnimi lovi smo privajali tudi

mlade lovce na družabnost, tovarištvo, medsebojno spoštovanje, pravičnost in tudi na lovsko latinščino. Po gostoljubnosti in družabnosti so bili jezerski lovci, ki imajo bogato lovsko tradicijo, že od nekdaj priznani.

V zadnjih letih pa je tako močan priliv novih — predvsem mladih — lovcev v našo LD, da je plan odstrela izvršen še prej, kot bi želeli (jelen pred rukom, gams pred prskom itd.) in tako skupnih lovov že nekaj let ne prirejamo, kar se močno pozna pri družabnosti, tovarištvu, medsebojnem spoštovanju in pri lovskih običajih. Kaže se celo zavist nekaterih lovcev, kdo bo prej in lepšega gamsa uplenil itd. Tako nezaželeno vzdušje pa je v tem lovskem letu pretrgalo dvoje dogodkov:

Pričeli smo graditi nov lovski bivač v Vadinah na nadmorski višini 1645 m, ki bo služil predvsem za gojitev in odstrel gamsov. Ves material za bivač smo prostovoljno znosili na ramenih. Organizirali smo tri akcije za gradnjo. Prve se je udeležilo 26, druge 33 in tretje 25 članov. Kljub napornemu delu smo ob lovski latinščini pozabili na utrujenost in spet je zažvela družabnost. Mnogi so izrazili željo, da bi še organizirali take akcije.

Večina LD v Sloveniji gradi lovske kočice v večjem obsegu, mi pa smo se odločili, z ozirom na konfiguracijo terena, za gradnjo lovskih bivakov; sedaj gradimo že tretjega.

V tem lovskem letu smo se dogovorili z LD Cerklje ob Krki za medsebojno sodelovanje; nekateri njihovi člani so pri nas že uplenili peteline in gamse. Dne 29. 10. 1967 pa je bil prirejen skupen lov na fazane in zajce v njihovem lovišču, katerega se je udeležilo kar 17 članov LD Jezersko. Kakor je nepozabna nižinskemu lovcu uplenitev petelina ali gamsa ob jutranjem svitu ali sončnem zahodu v gorah, tako je nepozabno jezerskim lovcem skupno srečanje v Cerkljah, zlasti tistim, ki so prvič uplenili fazana ali zajca.

Takih srečanj si še želimo, ker se tako med seboj spoznavamo in izmenjujemo izkušnje. Dogovorili smo se, da letošnji Dan republike, 29. november, praznujemo skupaj v Cerkljah ob Krki na skupnem lovu.

Tovariši lovci iz Cerkelj, lepo je pri vas in prisrčen sprejem je nadomestil sonce, ki ta dan ni hotelo sijati. Med vami smo se kljub slabemu vremenu počutili kot doma. V imenu vseh udeležencev lova se vam zahvalim in vas pozdravljam.

Tone Gustinčič

To se ne primeri vsak dan

V nedeljo, 26. novembra 1967, smo se lovci LD Dobrovnik v Prekmurju zbrali ob vasi Kobilje in koj spočetka uplenili nekaj fazanov in dve lisici v zapuščeni opekarniški jami, le nekaj deset metrov od glavne ceste. Zvitorepki sta spretno manevrirali po gostem ločju, ker ju je držal tanek led. Vendar sta morali naposled predati lovcem vsaka svoj kožuh. Pogon smo nadaljevali po že pospravljenih poljih proti madžarski meji in zavili v dva gozda tik ob državni meji, kjer pokanja in plena ni manjkalo. Nazaj grede smo ob robu praznih vinogradov pognali še južni del gozda, kjer tudi ni manjkalo lovine. Do tu kakor navadno. Ko smo prešli že dobršen kos poti preko številnih jarkov in dolinic po precej gosti podrast malinovja, brinja in bodičastega rastlinja, zaslišimo vik in krik: »Jelen, jelen, velik jelen!« Takoj za tem smo nekateri opazili krepko žival, ki je z lahkotnimi, odločnimi skoki premagovala gosto podrast. Za nas je bil nevsakdanji doživljaj, saj se v našem nižinskogozdnatem lovišču šele v zadnjih letih pojavlja jelenjad. Ko si mogočni rogač skozi vrsto lovcev in gonjačev ni preveč izbiral poti, se je z vso silo, na srečo z bokom, zadel ob lovca Ivana, ki se je kar trikrat prevrnil po gostem trnju, klobuk pa mu je obvisel na veji bližnjega drevesa. Prizadeti je bil moj levi sosed v pogonu in se je najprej obrnil name z vprašanjem: »Kaj naj naredim? Jelen mi je zlomil puško.« Takoj nisem verjel, ko pa bolje pogledam, vidim, da drži v rokah dva kosa puške, zvezana z jermenom. Ko so po končanem lovu lovci zvedeli za dogodek, je bilo mnogo govora o jelenu, njegovem rogovju, lovcu in puški, še več pa smeha in šal. Končno smo si bili vsi edini, da je jelen dobro meril in še bolje izbral, saj je bil »srečni« lovec — starešina naše družine. To ni vsak dan!

F. Mlinarič

V mesečini

Z januarjem so navadno pri kraju lovi na večino zaščitene divjadi. Tedaj prenekateri lovci obesijo puško na klin, da tam počaka prihodnje lovne sezone. Ja pa med lovci mnogo takšnih, ki jim je lov na nezaščiteno divjad v januarju in februarju najljubši. Tudi sam sem med njimi in komaj čakam svetlih januarskih noči, da grem počakat lisico, ki sem ji prej skrbno zalagal mrhovišče.

Januar je bil tu! Ustreljen klateški pes mi je postregel z odlično mrhovino. In koledar mi pove, da bo čez tri dni ščip. Po večerji sem si pripravil toplo obutev in obleko, saj je mraz že močno grizel v kosti. Še enkrat pregledam, če sem vse dobro pripravil. V žep sem še vtaknil zajčje večalo in bil sem nared. Čeprav je lisičja ura navadno deseta, sem jo že ob osmih mahnil od doma. Čez četrto ure sem bil na mestu. Kritje si poiščem za leskovim grmom z dobrim razgledom. Nebo je bilo kakor umito, zvezde so veselo mežikale in mesec je oddajal vso svojo svetlobo na zemljo, da so se snežni kristali lesketali v praviljnih barvah. Ali se ni za grmom nekaj premaknilo? Da, priskakljal je zajček in se ustavil ob stari jablani. Postavil je možica, postrigel z uhlji ter pričel glodati vejo, ki jo je sneg pritisnil k tlom. Lep prizor sem občudoval celih 15 minut. Naenkrat pa, kakor bi ga bilo nekaj pičilo, je v divjem diru zbežal čez drn in strn. Tedaj se je čez čisto potegnila temna senca — lisica! Prišla je tako neslišno in nepričakovano, da je skoraj ne bi bil opazil. Za gostim grmom za hip postoji, nato pa jo ubere naravnost proti mrhovišču. Nenadoma se v teku obrne in začne urno bežati. Iz puške sem ji poslal pozdrav, ona pa mi je za slovo pomahala s košatim repom.

Ura je bila šele pol desetih. Ker mi še ni bilo do spanja, sem sklenil, da poskusim drugje z zajčjim večalom. Usidram se kraj poti za debelo hruško, malo počakam in nekajkrat zavekam. Čez čas začutim, da se mi je za hrbtom nekaj premaknilo. Previdno pogledam nazaj in jo vidim, kako volhla po poti, nekaj metrov za menoj. Bili so napeti trenutki. Situacija pa je rešila lisico, še preden sem se mogel obrniti, da bi ji natresel svinca v kožuh. Vračal sem se domov brez plena, a zadovoljen, saj lepote lova niso zgolj v uplenitvi, marveč tudi v opazovanju divjadi.

Jože Zajc, LD Suha krajina

Za jelenom

V lovišču LD Kranjska gora je kaj malo jelenjadi, pa še ta je povečini prehodna. Včasih je pri nas sploh ni bilo. Odkar pa se je na Koroškem stalež dvignil, prihaja od tam zlasti pozimi nekaj jelenjadi na prisojno stran Karavank, kjer ne manjka kopnic in gozdov s primerno hrano, pa tudi krmišča zanjo imamo. Prišla je jesen, gozd se je jel odevati v mavrične barve, listje je odpadalo. V zgodnjih jutranjih

urah je po gozdovih odmeval mogočen klic jelenov. Marsikateri lovec se je napolil v planine in se zaman potil za trofejo. Tudi Vinku se je nekaj let tako godilo. Lani — 1967 — pa se je odločil, da počaka v lovišču čez noč, da bi ga slišal. Že ga je »lizal jelen«, ko zasliši rukanje. V Železnici se je nekajkrat oglasil. Še v temi je Vinko počasi šel v smer oglašanja. Ob svitu je bil že blizu jelenu, ki pa se je vedno manj javljal. Zato ga je lovec vzpodbujal z rogom in tako, da je tolkel po vejah. Pride na rob poseke, kjer ga preseneti jelen, ki začudeno strmi v čudnega tekmeča. Pa je že pok pretrgal jutranjo tišino in nepravilni deseterak — njegov prvi jelen — je obležal. Vinko je dal jelenu zadnji grižljaj, sebi za klobuk pa s krvjo orošen vršič.

A. H.

Neprevidnost

Do precej oddaljenega lovišča sem se odpeljal z avtomobilom. Po končanem lovu sem v avtomobilu na zadnji sedež prislonil puško in spustil k njej psa. Ko sem hotel pognati, zagrmil, kakor da se zemlja pogreza. Pes je namreč sprožil nabito puško. Za spomin so šibre v karoseriji izbile lepo razcvetelo »vrtnico«, v resen

opomin meni in tistim, ki bi ravnali tako neprevidno kakor jaz. Pri ravnanju s strelnim orožjem je res previdnost mati modrosti!

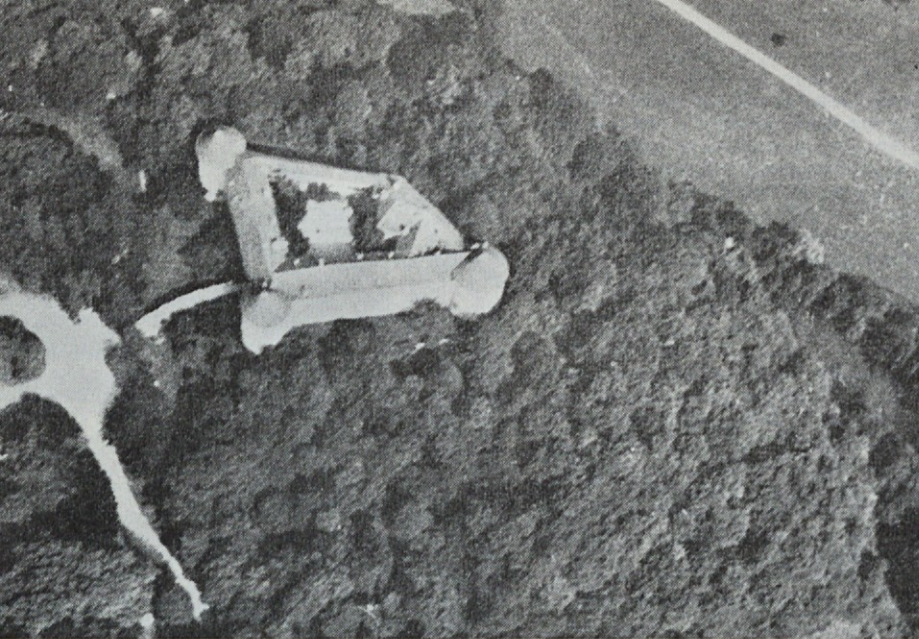
Rudi Humar, LD Košana

FRIDERIK GAGERN

Dne 15. 11. 1967 je minilo dvajset let, ko je umrl znani nemški pisatelj, umetnik in lovec Friderik Gagern. Zdi se mi prav, da se ob dvajsetletnici njegove smrti tega umetnika in lovca po krvi in srcu spomnimo tudi slovenski lovci. Bil je sicer nemškega rodu, je pa naš rojak, rojen 26. 6. 1882 na gradu Mokrice pri Brežicah.

Že v zgodnji mladosti je kazal veliko nagnjenost do umetnosti in privrženost lovu. Imel je izreden dar opazovanja narave in veliko sočutja do »malega človeka«. Romantična okolica njegovega gradu Mokrice, ljudje pod Gorjanci in njih tegobe so postali priljubljeni motivi v njegovih spisih. V svojih romanih čudovito opisuje naravo in življenje v nji. Zgodaj je postal pravi lovec, lovec, ki sta mu bila narava in divjad vse. Povezanost s slovensko zemljo in vse, kar je na njej, se je živo odražalo v njegovi zavesti in spisih, v katerih mojstrsko riše značaje slovenskega in hrvaškega preprostega človeka. Bil je konservativnih nazorov. Že v svojih prvih spisih se je zatekel v nepokvarjeno in neizmaličeno naravo, k človeku, ki živi v svoji preproščini, trdno povezan z zemljo in vsem, kar je na njej in kar prihaja iz nje. Najljubša sta mu bila gozd in divjad, izmed ljudi pa kmet in delavec, oba povezana z zemljo, zavestna nositelja dediščine preteklih rodov. V svojih romanih »Ljudstvo« in »Cesta« pa je zgradil pravo epopejo »ponižanih in razžaljenih«, katerim je bil Gagern pri-

Grad Mokrice iz letala

Foto I. Sešek

vržen v vseh svojih spisih. Najbolj nepriljubljeni so mu izkoriščevalci ljudstva, zlasti pa so mu mrzki advokati in plemiči madžarskega rodu. Njegovi spisi so prežeti z lovskimi motivi in doživetji, podani v preprosti, a umetniški besedi, ki seže tudi preprostemu ljubitelju narave, posebno pa lovcu, do srca.

Imamo več prevodov njegovih številnih del iz nemščine, posebno bi omenil »Mejaše«, katere je spisal v Sev. Ameriki. »Ljudstvo in »Cesta«. Od številnih lovskih spisov navajam »Im Büchsenlichte« (leta 1907), »Wundfahrten« (1910), »Birschen und Böcker« (1925), »Der Jäger und sein Schatzen«.

Pokojnik ni bil samo priznan pisatelj, bil je tudi umetnik — slikar. Posebno priljubljeni motivi so mu bili narava in prosto živeča divjad. S slikami in risbami je pridobil velik sloves. Žal so se te umetnine po njegovi smrti porazgubile in zato ne moremo primerno oceniti njegovih bogatih slikovnih stvaritev... Gagern pa je imel po svoji svetovni razgledanosti tudi kritično in ostro oko za vsa dogajanja v svoji okolici. Zato je bil tudi odlični in duhoviti karikaturist, ki je ovekovečil nešteto šaljivih prizorov iz vsakdanjega življenja, še prav posebno iz lovskega. Več njegovih risb, zlasti humorističnih, je bilo objavljanih tudi v »Lovcu«.

Te skromne vrstice naj bodo ob dvajsetletnici smrti v spomin pisatelju, slikarju in lovcu Frideriku Gagernu, ki je v svojih delih ovekovečil tudi našega človeka in lovca.

Prof. dr. Jože Rant

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

O muflonih in divjih prašičih na sestanku v Preboldu

V soboto, 16. decembra 1967, so se v Preboldu v Savinjski dolini sestale lovske družine, ki upravljajo z lovišči od Rečice pri Laškem pa do Vranskega in Braslovč. To je območje, kjer je LZ Celje naselila muflone in so vsa ta lovišča predvidena kot bodoči življenjski prostor te divjadi. Zastopniki lovskih družin so poročali o muflonih, ki so se iz območja Šmohorja, kjer so bili izpuščeni, že pričeli širiti v sosednja lovišča.

Območje, predvideno za muflone, obsega hkrati tudi najboljša lovišča za divje prašiče. Zato so zastopniki lovskih družin dobršen del tega sestanka namenili tej divjadi. Izkušnje prejšnjih let so pokazale, da je stalež divjih prašičev zaradi pretiranega, predvsem pa nepravilnega odstrela močno upadel in se je že pojavila bojazen, da bo ta lepa divjad popolnoma izginila iz naših lovišč. V letošnjem letu se je stalež precej popravil, saj je bila pretekla zima izredno mila, obrod gozdnih sadežev pa obilen.

Navzoči so se takoj zedinili, da je nujno ugotoviti stalež na vsem območju s ca. 20 000 ha. Po predvidnih napovedih družin je na vsem območju kakih 130 divjih prašičev, točen stalež pa bodo lovske družine ugotovile v fe-

bruarju ali marcu, ko bodo vse na en dan organizirale obsledovanje. Prisotni so ugotovili, da so lovske družine izplačale skupno 1 100 000 S din odškodnine za škodo od prašičev, v tem lovskem letu pa uplenile že 33 divjih prašičev. Zastopniki lovskih družin so se zedinili za odstrel po posameznih loviščih, skupaj za 76 divjih prašičev. Prav tako važna kot planiranje odstrela pa so načela, ki so jih sprejeli navzoči delegati lovskih družin, in sicer: Pogoni na divje prašiče se prično 1. oktobra in končajo 31. januarja. Čuvati je svinje vodnice in predvsem odstreljevati mladiče in merjase. Strogo je ukrepati proti članom, ki kršijo zakon o lovstvu in še vedno streljajo po prašičih s šibrami ali uporabljajo koničasto vojaško municijo, da tako zastreljujejo divjad in ogrožajo okolico. Lovske družine bodo vse na sestanku sprejete sklepe na svojih občnih zborih vnesle tudi v svoje poslovničke.

Navzoči so se nato pogovorili tudi o izkušnjah pri zaščiti kmetijskih kultur z električnimi pastirji, kar se je v praksi zelo obneslo. Enotno mnenje vseh je bilo, da bi na tem sestanku morale tudi sodelovati vabljenе lovske družine iz trboveljske zveze, ki jih pa žal ni bilo. Ob zaključku sestanka je predsednik LD Prebold Jesenek izrazil željo, da bi se tudi v bodoče sestajali ter planirali enotno in plodno gojitveno delo na tem območju.

S. K.

Belokranjski lovci za Dan republike

V počastitev Dneva republike, 29. novembra, so belokranjski lovci priredili vzorno brakado, ki jo je organizirala Lovska zveza Bela krajina ob sodelovanju Lovske družine Loka, na katere terenu je bila brakada.

Poleg počastitve Dneva republike je imelo to srečanje tudi namen, da se lovci pobljže spoznajo, izmenjajo izkušnje, poglobijo lovske tovarštvo, spoznajo lovišča in da uvidijo, kako potrebno je organizirati brakade tudi med lovske družinami.

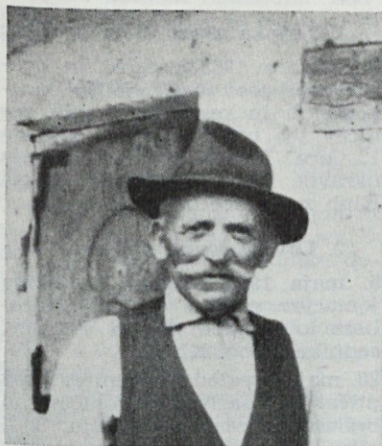
Po končanem pogonu, ki je kljub slabemu vremenu dobro uspel, so lovci povedali, da so z organizacijo zadovoljni. Poudarili so, da je potrebno brakado organizirati tudi v bodoče in sicer vsako leto v lovišču druge lovske družine. S tem bi se postopoma vsaka lovska družina organizacijsko in strokovno usposabljala.

Za prihodnje leto naj bi dala na voljo lovišče LD Semič-Smuk, ki bi tudi organizacijsko vse izvedla.

Po letošnjih izkušnjah bo brakada prav gotovo še bolje uspela. Na zadnjem pogonu, ob pri-grizku v lovskem domu na To-plem vrhu, so med drugim skle-nili, da se za gotovo zopet srečajo leto osorej.

Janez Žunič

IMBILANTI

Jože Jankovič, najstarejši član LD in 55 let lovec, je praznoval svojo 75-letnico, pa mu želimo še dosti srečnih in zdravih let v zeleni bratovščini!

LD Adlešiči — C. P.

Franc Kodrič, Mlinarčkov France, častni član LD Podbočje, praznuje svojo 80-letnico življenja in 60 let je že lovec. V mladih letih je bil lovec tudi v ZDA. Na skupnih lovih še prime za puško. Zglednemu in veselemu lovskemu tovarišu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let!

Člani LD Podbočje

IMBILI

Srečko Lapaine

Kdo ni poznal visokoraslega lovca s ponosno hojo, pisca mnogoštevilnih lepih in zanimivih člankov, objavljenih v našem listu? Še in še so ga lovski prijatelji prosili in vzpodbujali k pisanju: »Tako radi beremo vaše članke in z veseljem čakamo na vsako novo lovsko zgodbo.«

Ni ga več med nami. Njegovo burno življenje, polno dela, pisanja in prevajanja, se je lani ustavilo v osemdesetem letu. Rojen je bil v Idriji. Kot sin matere-vdove s šestimi otroki je obiskoval realko v Ljubljani in jo dokončal v Idriji. Gozdarstvo je študiral v Pragi in tam tudi diplomiral. Zatekla ga je prva svetovna vojna; bil je vpoklican med prvimi. Veliko je pretrpel v Karpatih, saj so mu skoraj zmrzile noge. Poslan je bil v bolnico na Dunaj. Še ne popolnoma zdrav je hitel v Idrijo k svoji težko bolni materi, ki jo je neizmerno ljubil do svojega zadnjega dne. Ponovno je bil klican v vojsko in kot ujetnik je ostal v Rusiji. Preživel je Oktobrsko revolucijo in ostal tam še mnogo let. Spoznal je obširne ruske gozdove in njihove živali. Njegovi objavljeni lovski spomini so bili resnično doživeti. Ko je v nekaj kasnejših letih spoznal tudi večji del Kitajske, je bilo njegovo bogato pisanje neizčrpno. Ko se je vrnil v domovino, je takoj postal član lovske organizacije. Njegovo življenje se je ustavilo na Golniku, kjer je mirno zaspal med gozdovi. Naj mu bo lahka slovenska zemlja!

M. J.

Franc Dolgan, član LD »Raša« Štorje, star 44 let, se je pri svojem vsakdanjem delu smrtno ponesrečil. Dvajset let, kar je bil v zeleni bratovščini, je bil pravi lovski idealist, poln humorja in delovnega navdušenja, saj je bil več let tajnik družine oz. član UO. Dragi Francelj, hvaležni Ti ostajamo za Tvoje nesebično in požrtvovalno delo in naj Ti bo trajen in časten spomin!

LD »Raša« Štorje — R. D.

Gustelj Lavrenčič, član LD Vipava, njen soustanovitelj in kinolog, je 56 let star nenadoma preminil. Priljubljenega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

LD Vipava

Srečko Lapaine

Janez Smolič, član LD Velika Loka, je v 63. letu podlegel bolezni. Bil je borec NOB, rez. poročnik JLA, odlikovan z ordenom zasluge za narod III. stopnje. Ves čas je bil aktiven v družbeno političnih organizacijah in posebej v lovski organizaciji. Mnogo zaslug ima za napredek lovske družine, kjer je bil več let član UO. Ostal nam bo v trajnem, hvaležnem spominu.

Člani LD Vel. Loka — C. V.

V avgustu 1967 je poslednjič zapel lovski rog častnemu članu Lovske družine Šentvid pri Stični **Josipu Lavriču-Francozu**. Že v rani mla-

dosti je začel loviti po gozdovih okrog Šentvida in je tu lovil več ko petdeset let. Poznal je vse stečine, kjer se prikrade lisica, vse poti, kjer priteče zajček; še dolgo bodo govorili o Lavričevih »štantih«. Z njegovim odhodom so člani šentviške družine izgubili dobrega učitelja, veselega, požrtvovalnega tovariša in še boljšega organizatorja. Ni mu bilo žal ne truda in ne časa za delo lovskih steza. Še bolj vneto je delal na uresničitvi svoje zamisli o lovskih kočah; koči »Lectov grad« in »Bojansko« bosta ostali njegov trajen spomenik in bosta po njem dobili svoje ime. Težko je v kratkem povedati vse o njegovem delu in zaslugah, saj se je vsa leta po vojni čisto posvetil lovu in življenju lovske družine. Zato ga bodo člani družine ohranili v svetlem spominu. Lovili bodo po starih šegah in navadah, ki jih je pokojnik tako spoštoval.

Loveci LD Šentvid pri Stični

Franc Zagorc, član LD Gorjanci, je pred letom dni v 73. letu starosti podlegel težki bolezni, ki si jo je nakopal v taborišču na Rabu. V prvi svetovni vojni se je v ruskem ujetništvu uril v lovu in je bil 50 let zvest član zelene bratovščine in dober lovski tovariš. Prikupnega brkatega lovca se bomo trajno spominjali.

LD Gorjanci

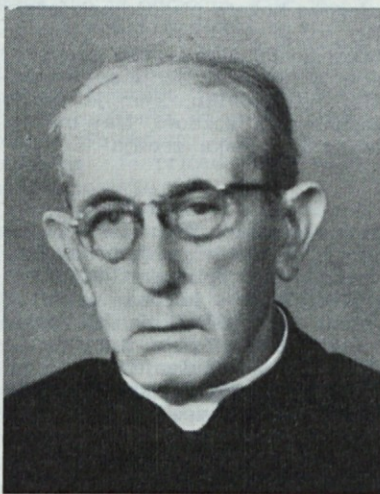
Ivan Garin, član LD Borovnica, dolgoletni starešina, odlikovan z znakom za zasluge, nas je star 69 let, za vedno zapustil. Našega lovskega učitelja in zvestega tovariša bomo ohranili v hvaležnem spominu.

Člani LD Borovnica

Tone Štepic, član in soustanovitelj LD Smrekovec, član nadzornega odbora, prej član UO LZ, znani kinolog, je preminil v 55. letu starosti. S svojim obširnim znanjem je mnogo pomagal pri izobrazbi lovcev, zlasti mlajših. Sodeloval je v NOV in prejel več državnih odlikovanj, kot lovec pa znak za zasluge in srebrni kinološki znak. Kot dentist je bil zaradi dobrosrčnosti splošno priljubljen in s svojim zdravim humorjem vedno in povsod v lovski bratovščini dobrodošel. Dobremu lovcu in iskrenemu tovarišu svetel in trajen spomin!

LD Smrekovec — I. N.

Ignac Marinčič, višji vojaški kurat v pokoju, častni član Lovske družine Šentvid pri Stični, je v 86. letu starosti zapustil lovske vrste. Pokojnik je bil nad 50 let aktiven član lovskih organizacij. Ohranili ga bomo v častnem spominu.

Člani LD Šentvid pri Stični

LOVSKA KINOLOGIJA

KINOLOŠKE PRIREDITVE V LETU 1968/1969

Opomba: Če nista določena datum in kraj prireditve, ju javi prireditelj naknadno in še pravčasno pristojni pasemski organizaciji, ki določi tudi sodnike. Vodje tekem, tečajev in seminarjev določijo prireditelji, ki so navedene LZ in društva oz. klubi.

1. Lovska zveza Bela krajina:

Septembra 1968 pregled in ocenjevanje psov v Črnomlju, kratkodlakih in resastih istrskih goničev ter brakov-jazbečarjev, do 12. ure. Po 12. uri preizkušnja naravne zasnove. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

2. Lovska zveza Celje:

5. maja 1968 pregled in tekma jamarjev v delu v rovu. Zbirališče lovski dom Rinka v Žalcu, sodnike določi KLJT.

26. maja pregled in ocenitev psov ptičarjev, šarivcev, goničev in brakov-jazbečarjev v Celju. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

12. oktobra tekma jamarjev na planem. Zbirališče lovski dom Rinka v Žalcu. Sodnike določi KLJT.

19. oktobra tekma lovskih psov na umetnem krvnem sledu v Celju. Sodnike povabi Lovska zveza Celje.

26. oktobra tekma goničev v lovišču Šmarje pri Jelšah. Sodnike določi Klub za goniče.

2. novembra tekma šarivcev za ugotovitev lovske zasnove v lovišču Braslovče. Sodnike določi DLP.

9. novembra tekma brakov-jazbečarjev v Rogaški Slatini. Sodnike določi DBJ.

16. novembra tekma goničev v Škalah. Sodnike določi Klub za goniče.

V mesecu februarju 1969 sestanek vseh kinoloških poročevalcev lovskih družin LZ Celje.

3. Lovska zveza Gorenjske:

V januarju, februarju in marcu 1968 predavanja o vzreji in šolanju lovskih psov po sektorjih. Predavatelje določi Lovska zveza Kranj.

21. aprila pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču LD Jošt na Sorškem polju. Sodnike določi DLP.

9. junija pregled in ocenjevanje vseh vrst lovskih psov. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije. Hkrati tekma psov jamarjev v rovu na Planini. Sodnike določi KLJT.

29. septembra priredi DLP pod pokroviteljstvom lovske zveze v Kranju tekmo po krvnem sledu za vse vrste lovskih psov v republiškem merilu na teritoriju, ki ga določi Lovska zveza Gorenjske. Tekma v letu 1967 je zaradi razširjene pasje kuge odpadla. Sodnike določi DLP.

27. oktobra vzrejna preizkušnja za vse vrste goničev in brakov-jazbečarjev v Poljanski dolini. Kraj bo določen naknadno. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

4. Lovska zveza Gorica:

24. marca 1968 pregled in ocenjevanje zunanosti ptičarjev in terierjev v Novi Gorici. Sodnike določi DLP in KLJT.

7. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v Selu na Vipavskem. Sodnike določi DLP.

12. maja pregled in ocenjevanje vseh vrst lovskih psov v Tolminu. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

Maja pregled in ocenjevanje zunanosti goničev in brakov-jazbečarjev v Desklah pri Anhovem. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

Oktober ali v prvi polovici novembra preizkušnja naravne zasnove goničev in brak jazbečarjev v goriških Brdih. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

5. Lovska zveza Idrija:

Septembra 1968 preizkušnja naravne zasnove goničev, brakov-jazbečarjev v Idriji. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

6. Lovska zveza Kočevje:

12. maja 1968 pregled in ocenjevanje goničev, brakov-jazbečarjev in jamarjev v Ribnici. Zbirališče ob 8. uri na dvorišču gostilne »Pri Cenetu« v Ribnici. Sodnike določi Klub za goniče.

16. junija uporabnostna tekma jamarjev v lovišču LD Mala gora. Zbirališče ob 8. uri pri gostilni Deržek v Željnah pri Kočevju. Sodnike določi KLJT.

25. avgusta preizkušnja lovskih psov vseh pasem v delu po krvnem sledu v Stari cerkvi pri Kočevju. Sestanek ob 8. uri v Stari cerkvi. Sodnike določi Klub za goniče.

21. januarja 1969 ob 8.30 uri redni letni zbor kinoloških referentov Lovske zveze Kočevje v njenih poslovnih prostorih.

7. Lovska zveza Koper:

19. maja 1968 pregled in ocenjevanje lovskih psov v Kopru. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

8. Lovska zveza Krško:

14. aprila 1968 pomladanska vzrejna tekma ptičarjev. Zbirališče ob 8. uri na stadionu Matije Gubca v Krškem. Sodnike določi DLP.

26. maja pregled in ocenjevanje vseh vrst goničev, brakov-jazbečarjev in jamarjev od 8. ure dalje pri gostišču »Murko« v Krškem. Sodnike določi Klub za goniče, DBJ in KLJT.

13. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev. Zbirališče ob 8. uri na stadionu Matije Gubca v Krškem. Sodnike določi DLP.

20. oktobra tekma jamarjev v rovu v Cerkljah ob Krki. Zbirališče ob 8. uri pri Fonziju Vahčiču. Sodnike določi KLJT.

10. novembra preizkušnja naravne zasnove vseh vrst goničev in brakot-jazbečarjev na Libni. Zbirališče ob 8. uri pri gostilni Jesenšek na Vidmu. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

9. Zveza lovskih družin Ljubljana:

31. marca 1968 zbor kinoloških poročevalcev Zveze lovskih družin Ljubljana v sejni sobi Lovske zveze Slovenije. Pričetek ob 9. uri.

6. in 7. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče v soboto in nedeljo na vrtu gostilne Ruski car na Ježici. V soboto ob 14. uri, v nedeljo ob 7.30 uri. Sodnike določi DLP.

12. maja pregled in ocenjevanje lovskih psov vseh pasem, razen jamarjev, na Ljubljanskem gradu. Pričetek ob 8. uri. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

16. junija ocenjevanje zunanosti in tekma jamarjev v rovu. Zbirališče ob 8. uri na vrtu gostilne »Pod lipco« v Stožicah. Sodnike določi KLJT.

1. septembra ocenjevanje zunanosti in preizkušnja naravne zasnove vseh vrst goničev in brak-jazbečarjev v Magdalenski gori. Zbirališče ob 7.30 uri na železniški postaji Šmarje-Sap. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

8. septembra ocenjevanje zunanosti in preizkušnja naravne zasnove vseh vrst goničev in brak-jazbečarjev v Logatcu. Zbirališče ob 7.30 uri v gostilni Korenčan. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

15. septembra ocenjevanje zunanosti in preizkušnja zasnove vseh vrst goničev in brak-jazbečarjev

v Mengšu. Zbirališče ob 7.30 uri pri lovski koči. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

5. in 6. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče v soboto in nedeljo na vrtu gostilne Ruski car na Ježici. V soboto ob 14. uri, v nedeljo ob 7.30 uri. Sodnike določi DLP.

Pripomba: Za tekme goničev in brak-jazbečarjev je treba določiti vsaj enega sodnika, ki je kvalificiran za ocenjevanje zunanosti dela za obe pasmi.

10. Lovska zveza Ljutomer:

Februarja 1968 predavanje o vzreji, vzgoji, šolanju in vodenju lovskega psa ptičarja. Predavatelja določita sporazumno DLP in Lovska zveza.

28. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v Ljutomeru. Sodnike določi DLP.

22. septembra jesenska vzrejna oziroma poljska tekma ptičarjev v Ljutomeru. Sodnike določi DLP.

11. Lovska zveza Maribor:

2. marca 1968 zbor kinoloških poročevalcev s strokovnim predavanjem, pričetek ob 8. uri, v dvorani gozdnega gospodarstva v Mariboru, Tyrševa 15. Predavatelja določi Lovska zveza Maribor.

13. in 14. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v lovišču LD Starše. Zbirališče v lovskem domu LD Starše, v soboto ob 14. uri in nedeljo ob 8. uri. Sodnike določi DLP.

21. aprila tekma jamarjev v rovu. Zbirališče ob 8. uri v lovskem domu LD Starše. Sodnike določi KLJT.

19. maja pregled in ocenjevanje lovskih psov vseh pasem, razen jamarjev, na sejmišču v Mariboru ob 8. ure dalje. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

26. maja pregled in ocenjevanje vseh vrst goničev in brak-jazbečarjev v Dravogradu. Zbirališče ob 8. uri pri kinodvorani v Dravogradu. Sodnike določi Klub za goniče in DBJ.

29. septembra jesenska vzrejna, poljska in razširjena poljska tekma ptičarjev v lovišču LD Rače. Zbirališče ob 8. uri v lovskem domu LD Rače. Sodnike določi DLP.

6. oktobra mladinska preizkušnja in preizkušnja starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove. Zbirališče ob 8. uri v gostilni v Zgoranjem Dupleku. Sodnike določi DLP.

Za udeležbo na katerikoli od Lovske zveze Maribor predvideni prireditvi se je treba obvezno pisмено prijaviti 14 dni pred prireditvijo.

12. Lovska zveza Notranjske:

Maja 1968 pregled in ocenjevanje vseh vrst lovskih psov. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

Novembra preizkušnja naravne zasnove vseh vrst goničev. Sodnike določijo Klub za goniče.

Marca ali aprila 1968 predavanje o vzreji, vzgoji, šolanju in vodstvu lovskega psa. Predavatelja določijo Lovska zveza Notranjske.

13. Lovska zveza Novo mesto:

Septembra 1968 pregled in ocenjevanje goničev in jamarjev, ločeno po bazenih Novo mesto in Mirna. Hkrati bo preizkušnja naravne zasnove goničev. Sodnike določijo Klub za goniče in KLJT.

Marca 1968 tečaj za vodnike o vzreji, vzgoji, šolanju in vodstvu lovskih psov, ločeno po bazenih Novo mesto in Mirna. Tekme in preizkušnje bodo ob nedeljah, predavanja ob delavnikih v popoldanskih urah.

14. Lovska zveza Pomurje:

Februarja in marca 1968 predavanje o vzreji, vzgoji, šolanju in vodstvu lovskih psov. Predavatelj določijo Lovska zveza Pomurje. 20. in 21. aprila pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v okolici Murske Sobotice. Zbirališče pred domom pomurskih lovcev v Murski Soboti Grajska ulica 11, 20. aprila ob 13. uri in 21. aprila ob 8. uri. Sodnike določijo DLP.

19. maja pregled in tekma jamarjev v rovu v Moščancih. Zbirališče ob 8. uri pred domom pomurskih lovcev v Murski Soboti, Grajska ulica 11. Sodnike določijo KLJT.

12. in 13. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v okolici Murske Sobotice. Zbirališče 12. X. ob 13. uri in 13. X. ob 8. uri pred domom pomurskih lovcev v Murski Soboti, Grajska ulica 11. Sodnike določijo DLP.

13. oktobra tekma jamarjev na planem v okolici Murske Sobotice. Zbirališče ob 8. uri pred domom pomurskih lovcev v Murski Soboti, Grajska ulica 11. Sodnike določijo KLJT.

20. oktobra tekma po krvnem sledu lovskih psov vseh pasem, ki imajo prav dobro in odlično oceno zunanosti. Zbirališče ob 8. uri pred domom pomurskih lovcev v Murski Soboti, Grajska ulica 11. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

15. Lovska zveza Postojna:

7. julija 1968 pregled in ocenjevanje vseh vrst lovskih psov in tekma jamarjev v rovu v gozdarskem šolskem centru v Postojni.

Sodnike določijo Klub za goniče in KLJT.

10. novembra uporabnostna tekma goničev. Sodnike določijo Klub za goniče.

16. Lovska zveza Ptuj:

27. in 28. aprila 1968 pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v okolici Ptuja. Sodnike določijo Društvo ljubiteljev ptičarjev.

26. in 27. oktobra jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v okolici Ptuja. Sodnike določijo Društvo ljubiteljev ptičarjev.

17. Lovska zveza Trbovlje:

Julija 1968 pregled in ocenjevanje vseh vrst goničev in brak-jazbečarjev. Sodnike določijo Klub za goniče in DBJ.

Septembra tekma jamarjev v rovu in ocenjevanje zunanosti. Sodnike določijo KLJT.

Novembra preizkušnja naravne zasnove vseh vrst goničev in brak-jazbečarjev. Sodnike določijo Klub za goniče in DBJ.

18. Društvo ljubiteljev ptičarjev pod pokroviteljstvom Lovske zveze Gorenjske:

29. septembra 1968 tekma po krvnem sledu za vse vrste lovskih psov v republiškem merilu. Sodnike določijo DLP.

19. Klub ljubiteljev jazbečarjev in terierjev:

21. in 22. septembra mednarodna tekma jamarjev (CACIT) v lovišču Rinka pri Žalcu. Sodnike določijo KLJT.

20. Klub za goniče:

Novembra 1968 republiška tekma v delu.

Kinološka zveza Slovenije

Preizkušnja jamarjev v delu na planem, v Žalcu, 14. X. 1967

Pri lovskem domu »Rinki«, LD Zalec, se je zbralo 7 vodnikov lovskih terierjev in jazbečarjev z vodjo Ivanom Rojcem in sodniškim zborom, ki so ga sestavljali Franc Friškovec, Franc Golavšek in podpisani.

Več prijavljenih vodnikov s psi se tekme ni udeležilo. Sodniki so najprej ocenjevali po zunanosti.

Lovski terier Aca Laški, sicer zelo lep terier, ni bil ocenjen zaradi višine čez 41 cm. Ponovno je bil ocenjen kratkodlaki jazbečar Eko Žalski. Dobil je odlično oceno. Z njim smo dobili zelo lepega plemenjaka.

Delo smo ocenjevali v dveh skupinah.

Lovski terierji:

Centa Janinska, JRJ LT 31893, last Antona Mlakarja iz Rogaške

Slatine. Psica je sledoglasna in zanesljiva na sledu. Za delo v rovu je dosegla 28 točk, za delo na planem 76 točk, skupaj 104 točke in pohvalno priznanje.

Amis Laški ima odlične zasnove. Vodnik Milan Udovič iz Selc. Spomladi je dosegel za delo v rovu 48 točk, za delo na planem 50 točk, skupaj 98 točk. Vodnik naj spomladi psa ponovno privede na preizkušnjo.

Terierja Azi Laška in Aco Laški nista bila ocenjena.

Jazbečarji:

II. a oceno je prejel Eko Žalski, last Zorana Kovača, Celje. Psa je vodil Slavko Kovač. Za delo v rovu je dosegel 43 točk, v delu na planem 89 točk, skupaj 132. Pes je zelo dobro vodljiv, goni sledoglasno in je v delu zanesljiv.

II. b oceno je prejela Claudia v. d. Jökringer Wiese, last LZ Celje, ki jo je vodil Rudi Blazinšek. Psica je dosegla za delo v rovu 57 točk, za delo na planem 54 točk, skupaj 111 točk.

Nora Savinjska, last Antona Mlakarja iz Rog. Slatine, za delo v rovu je spomladi ostala brez točke, za delo na planem je dosegla 57 točk. Lastnik naj psico prihodnjo pomlad ponovno privede k preizkušnji.

Tekma je bila dobro organizirana, kar je tradicionalno za LZ Celje.

Jurij Verovšek

Jesenska preizkušnja ptičarjev LZ Pomurje

Po planu kinoloških prireditev se je vršila 21. in 22. okt. 1967 v bližini Murske Sobotice. Vreme zanj je bilo idealno. Razen zajcev je bilo divjadi dovolj. Kljub kritju na polju divjad ni držala. Zato je bila presoja zasnove mladih ptičarjev otežkočena.

Od 9 psov jih je bilo preizkušenih 8, od teh 6 v vzrejni skupini in 3 v poljski skupini; od teh je eden odstopil.

Uspehi v vzrejni skupini:

1. BRINA, nemška kratkodlaka ptičarka, RMPki 2689, prav dobra telesna ocena, lastnik in vodnik Štefan Smodjš, Tišina. Zelo umirjena ptičarka je bila v predmetih zasnove na višini, ne pa v ubogljivosti. — 173 točk, II. ocena.

2. BEG Dokležovski, RMPki 2576, dobra telesna ocena, lastnik in vodnik Franc Komin, Črnelavci. V predmetih zasnove je primerno zrel. V priučenih predmetih je odpovedal. Vodno delo je zelo slabo. Pes nima povezave z vodnikom. — 152 točk, III. a ocena.

3. RINGO Borovski, RMPki 2538, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Jože Škrilec. Zaradi

vodnikove neizkušenosti zasnova tega psa ni prišla do izraza. Manjka mu šolanja. — 141 točk, III. b ocena.

4. ARIS, nemški ostrodlaki ptičar, JRP 1617 Nod, odlične telesne ocene, lastnik in vodnik Elimir Kranjec, Šalovci. Ta pes je v predmetih zasnove pokazal primerno zrelost, ne pa v ubogljivosti, strelomirnosti in vodljivosti. Skočil ni samo za zajcem, tudi za perjadjo. Na vleki s pernato divjadjo je pokazal zrelost. — 135 točk, pohvalno priznanje.

5. RIKA Borovska, nemška kratkodlaka ptičarka, RMPki 2539, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Štefan Hajduk, Murska Sobota. Ta temperamentna ptičarka je bila v predmetih zasnove perfektna, ne pa v priučenih predmetih; v vodnem delu je odpovedala. — 132 točk.

6. BLISK, nemški kratkodlaki ptičar, RMPki 2480, dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Anton Elbl, Ivanjci. Ta močni mirni pes je bil v predmetih zasnove pozitiven, v priučenih predmetih pa nešolan. — 111 točk.

Starejši ptičarji v poljski skupini: 1. ALI Ledavski, nemški ostrodlaki ptičar, JRP 1465 Nos, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Jože Zelko, Moščanci. Ta zelo temperamentni in vzdržljivi ostrodlakar je po zasnovi na pravilni višini, ne pa v priučenih predmetih. Za zajca kaže večje zanimanje kot za perjad; vodno delo odlično. — 160 točk, III. ocena.

2. ARNO Ledavski, nemški ostrodlaki ptičar, JRP 1466 Nos, prav dobre telesne ocene, lastnik in vodnik Janez Drvarič, Murska Sobota. Tudi ta ostrodlaki ptičar je po zasnovi na pravilni višini, v priučenih predmetih pa nekoliko slabši, pri prinašanju zajca je odpovedal, vodno delo prav dobro. — 164 točk, pohvalno priznanje.

V pomoč sta mi bila pripravnika Mirko Fluher in Vlado Pfeifer. Lovska zveza Pomurje je vodnikom pripravila nekaj praktičnih daril. Prireditvev je bila skrbno pripravljena po zaslugi kinološkega referenta LZ in vodji prireditve Karlu Kološi.

Ivan Caf

Več skrbi za vzrejo in vzgojo lovskih psov

Vsem nam lovcem mora biti jasno, da ni vseeno, s kakšnimi psi lovimo in hodimo po naših loviščih.

Predpisi, ki urejajo lovstvo, natančno določajo, da smemo loviti le s pasemskimi lovskimi psi. Še vedno pa opazamo na lovih in

brakadah razne pse, ki že na videz ne kažejo podobe pravih pasemskih lovskih psov. Da s takimi psi še love, smo odgovorni vsi, še posebno pa lovovodje in starešine LD, ki dovoljujejo voditi take pse v lovišče. Nepasemske pse bi bilo treba pred vsakim lovom ali brakado izločiti in prepovedati, da z njimi sploh hodijo v lovišče. Tudi pri nas v Suhi krajini in v sosednih družinah je stanje v tem pogledu nezadovoljivo; verjetno tudi drugje. Psi, s katerimi posamezni lovci love, niso ocenjeni, ali pa sploh nimajo potrdila o vpisu v mladinski rodovniški register.

Da se tako stanje popravi, je UO LD »Plešivica« Žužemberk na pobudo starešine LD organiziral v Žužemberku ocenjevanje lovskih psov. Ocenjevanje je bilo v nedeljo, 3. 12. 1967 in ga je vodil dr. Janko Lavrič. Pred ocenjevanjem, dne 2. 12. 1967 zvečer, pa nam je dr. Janko Lavrič — veterinar v lovski kinologiji, predaval o vzgoji in vzreji lovskih psov. Na predavanju smo udeleženi lovci pridobili vsaj nekaj osnovnega znanja o vzreji in vzgoji lovskih psov. Takih predavanj si še želimo.

Čudim pa se, da mnogi lovci-vodniki do tega niso pokazali pravega zanimanja, saj se je predavanja udeležilo le malo lovcev-vodnikov, pa tudi udeležba na ocenjevanju je bila slaba, saj se je nanj prijavilo le 7 lovcev-vodnikov s svojimi psi. Po zunanosti je bilo 6 psov pozitivno ocenjenih (eden ni bil ocenjen), slabši uspeh pa so psi pokazali pri delu na terenu. Vzrok je razumljiv. Vsem nam lovcem-vodnikom manjka osnovnega znanja o vzreji in vzgoji lovskih psov, zato bi bilo treba več volje in zanimanja za lovsko kinologijo.

Dr. Janku Lavriču se za njegov trud in razumevanje iskreno zahvaljujemo in mu želimo še mnogo uspehov pri delu za razvoj lovske kinologije.

Anton Kranjc
LD Lazina

Ocenjevanje zunanosti in preizkušnja naravne zasnove goničev v lovišču LD Plešivica Žežemberk, 3. dec. 1967

Na ocenjevanje zunanosti so bili privedeni le kratkodlaki istrski goniči. Material je dober, od šestih psov je eden prejel odličen red, en pes in ena psica prav dobro, dva psa in ena psica pa dobro.

Preizkušnja naravne zasnove:

1. ARNO RMG ki 1934, vodnik Rafael Bijak iz Prapreč št. 15. Pes lepo išče in skoraj po polurnem iskanju dvigne zajca, ki ga goni z visokim glasom toliko časa, da je bil pred njim streljan. Položeno vleko z zajcem je izdelal brezhibno. Pes je vodljiv, brez hibe, ki bi ga diskvalificirala in je preizkušnjo uspešno prestal.

2. AGO RMG ki 1932 z vodnikom Francetom Hrenom iz Vrhovca št. 7. Pes je kmalu dvignil, po navedbah vodnika, lisico in jo gonil nad 5 minut, verjetno se je lisica umaknila v lisičino. Vleko je izdelal in je vodljiv. Preizkušnjo je uspešno prestal.

3. DINGA RMG ki 2873, vodnik Anton Kranjc iz Žužemberka. Dvigne in goni zajca ter izdelava kljuko. Tudi vleko izdelava, moti pa jo sled zajca, ki je prej prečkal sled; je vodljiva. Preizkušnjo je uspešno prestala.

Posavski goniči iz psarne Podvinska; vzreditelj Lojze Brvar, Zagorje, Podvine 26

4. ALIČ RMG ki 1933, vodnik Miha Pečjak iz Plešivice št. 7. Kmalu dvigne zajca, ki ga dolgo goni. Položeno vleko izdelava še kar dobro, je tudi vodljiv. Preizkušnjo je *uspešno* prestal.

5. ARA (PIKA) RMG ki 2480, vodnik Franc Lavrič iz Podlipe. Pokazala je dober nos na vleki in je vodljiva. Na zajca ali lisico ni prišla; vodnik je pri iskanju prenel. Ker ni gonila, *ni* prestala preizkušnje.

6. AMOR (AGO) RMG ki 2477, vodnik Miha Zoran iz Drenj št. 2. Pes ni prišel na zajca ali lisico, pokazal je dober nos in je vodljiv. Preizkušnje *ni* uspešno prestal.

Dr. Janko Lavrič, kinološki sodnik

PRIJAVLJENE PARITVE

1. Kdl. jazbečarji:

Doki JRJ ki 242, bil na tekmi — Dora JRJki 342, bila na tekmi, leglo 14. 2. 1968, vzreditelj Jože Potočnik, Stari log 34, p. Pragersko.

2. Res. jazbečarji:

Boris v. d. Bergardsquelle No R 6404221 — Janka Graničarska JRJod 285, leglo 2. 2. 1968, vzreditelj Tatjana Vončina, Ljubljana, Križevniška 4.

Diko Ločniški JRJod 318, bil na tekmi — Tacka JRJ od 315, leglo 21. 1. 1968, vzreditelj, Ernest Hostnik, Kozje 90

Runo JRJod 324 — Alfa JRJod 344, leglo 19. 1. 1968, vzreditelj Lovska družina Sodražica.

3. Koker španjeli:

Colonel vom Jäger aus Kurpfalz JRŠK 611 — Diva JRŠK 523, leglo 7. 2. 1968, vzreditelj Matjaž Vodušek, Ljubljana, Erjavčeva 7. Bam Beogradski JRŠK 419 — Beba JRŠK 694, leglo 28. 12. 1967, vzreditelj Jože Pojbič, Moščanci 33, p. Mačkovci.

4. Špringer španjeli:

Ciko Šmohorski JRŠŠ 140, bil na tekmi — Censka JRŠŠ 118, leglo 21. 2. 1968, vzreditelj Miha Kroselj, Verje 13, p. Medvode.

Ciko Šmohorski JRŠŠ 140, bil na tekmi — Bara Pokoška RMŠŠ 185, vpis v JR v teku, leglo 18. 2. 1968, vzreditelj Albin Korošec, Kozina 2/b, p. Kozina.

5. Nemški kdl. ptičarji:

Ali v. d. Schneerose JRPki 3822, bil na tekmi — Dada JRPki 4289, leglo 10. 2. 1968, vzreditelj Stanko Mlinarič, Ljubljana, Kavčičeva 32. Bič JRPki 4226, bil na tekmi — Biba Dokležovska JRPki 4793, leglo 2. 2. 1968, vzreditelj Leopold Vindiš, Dokležovje 13.

6. Nemški res. ptičarji:

Dax v. Düsseltal JRPos 1202, bil na tekmi — Bora vom Wildbaren JRPos 1602, leglo 27. 1. 1968, vzreditelj Rado Škraba, Ljubljana, Ulica Stare pravde 18.

7. Lovski terierji:

Reks Malagorski JRLT — v teku, RMLT 1310, — Soča Pobreška JRBj 1461, leglo 14. 2. 1968, vzreditelj Jože Dremelj, Dragomelj 50. Kip Pobreški JRLT 2918, bil na tekmi, — Alka JRLT 2514, bila na tekmi, leglo 14. 1. 1968, vzreditelj Jože Petelin, Dobova 120. Ago JRLT 2508 — Biba JRLT 3264, leglo 30. 11. 1967, vzreditelj Maks Milavec, Postojna, Veliki otok 5.

Horor Silvanus JRLT 2307 — Runa JRLT 2959, bila na tekmi, leglo 31. 12. 1967, vzreditelj Jože Trajber, Martjanci 56.

8. Braki jazbečarji:

Lord Vinarski JRBj 1729 — Lora JRBj 1461, leglo 14. 2. 1968, vzreditelj Rudi Gajer, Studenci, Golobova 7, p. Maribor.

Bok JRBj 1629, — Cera JRBj 1344, leglo 6. 2. 1968, vzreditelj Sovinc Niko, Leše, p. Sava pri Litiji.

Ber Žalski JRBj 1685 — Cica JRBj 1381, leglo 22. 1. 1968, vzreditelj Anton Hladin, Celje Partizanska 23.

9. Posavski goniči:

Ago Podvinski JRGp 6686 — Barica JRGp 3759, leglo 2. 11. 1967, vzreditelj Franc Vojc, Moravska gora 2, p. Gabrovka.

Blink JRGp 4812 — Brina JRGp 6324, leglo 16. 12. 1967, vzreditelj Martin Potočnik, Krnica, p. Gorje.

Kinološka zveza Slovenije

ŠNIVJE

»Pust presneti...«

»Saj je hudo pozimi — ampak mir je tudi nekaj vreden.«

SUROVINA MARIBOR

podjetje za promet z odpadnim
materialom ter predelavo tekstila

MARIBOR, Pobreška c. 20

Telefon: h. c. 31-668, 31-969 in 31-423

s svojimi poslovnimi enotami
in odkupnimi postajami širom
po Sloveniji in Hrvaški

odkupi je

po **najvišjih dnevnih cenah**
vse vrste industrijskih odpadkov:
železo, litino, pločevino,
vse vrste kovin, papir, gumo,
steklo in druge odpadke iz
proizvodnje in široke potrošnje

prodaja

po **konkurenčnih cenah**
razne uporabne odpadke,
kvalitetno čistilno volno
in brusne plošče
ter tapetniško vato

Obiščite nas in prepričali se boste!

Pohištvo za vas

Idealno pohištvo v rustikalnem stilu za opremo
lovskih in vikend hiš ter lovskih sob pri gostinskih
podjetjih

Poleg pohištva v rustikalnem (kmečkem) stilu se pri-
poročamo tudi za opremljanje notranjosti z moder-
nim pohištvom kot na primer z raznovrstnimi regali
in drugim

Za vse informacije se obrnite na

TOVARNO POHIŠTVA BREŽICE

Telefon 72-020

Bralcem »Lovca« in članom lovskih družin želimo
dober pogled v letu 1968

TRGOVSKO
PODJETJE

Izbira

LJUBLJANA, TOMŠIČEVA 2/V – TEL.: 23-521, 22-571

Kupujte vse modno blago v naših poslovalnicah:

ROKAVIČAR

Titova cesta 10, telefon 23-415. Plete-
nine, trikotažo, rokavice

PIONIR

Titova cesta 17, telefon 21-597. Vsa
oblačila za otroke, igrače

NOGAVIČAR

Nazorjeva ulica 3, telefon 23-414. No-
gavice vseh vrst

JELKA

Miklošičeva 34, telefon 314-134. Modno
blago vseh vrst

MAJA

Miklošičeva 10, telefon 312-024. Spe-
cialna trgovina za ženske rokavice,
nogavice, perilo, pletenine

HIRTENBERG

lovski naboji

VELETRGOVINA z

vsemi vrstami lovske municije,
lovsko optiko in
lodnom za lovske obleke

lovsko orožje vseh modelov
in polizdelke (belo-izdelane)
za bokarice in trocevke
izdeluje po želji v
LASTNI PUŠKARNI

Hans Fanzoj

Borovlje - Ferlach

Griesgasse 1
Avstrija

Podjetje

LOVAC

ZAGREB, Varšavska 4, Tel. 23-426

obvešča lovce in lovske družine, da
v letošnjem letu odkupuje kožuhovino
divjadi po naslednjih cenah

(za I. kvaliteto):

vidra	150 N din
kuna belica	80 N din
kuna zlatica	80 N din
jazbec	30 N din
lisica	10 N din
dihur	15 N din
pižmovka	4 N din
divja mačka	4 N din
divji zajec	3 N din
domača mačka	2 N din
veverica	3 N din
hermelin	5 N din
podlasica	1 N din
kunec (krznarski)	1 N din
kože srnjadi (kos)	15 N din
kože jelenjadi (kos)	7 N din
kože div. prašičev (kos)	20 N din

Razen tega odkupujemo tudi:

jelenje prodnike (par)	40 N din
košutine prodnike (par)	20 N din
lisičje podočnike (zgornje) (par)	10 N din
peruti šoj (cele), ena	0,4 N din
odpadlo jelenje rogovje kg	30 N din

Vse navedeno lahko prinesete osebno
v našo poslovalnico ali pa pošljete
po pošti v paketu na naš naslov.
O klasifikaciji kožuhovine vas bomo
pismeno obvestili in če se boste z
njo strinjali, vam bomo tudi takoj
nakazali denar.